



ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS AND BUSINESS

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΕ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ
ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

**“ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΕΝΩΣΗΣ ΜΕ ΤΟΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟ ΕΜΠΟΡΙΟΥ”**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ Α. ΜΠΑΡΜΠΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΜΠΛΑΒΟΥΚΟΣ

ΑΘΗΝΑ

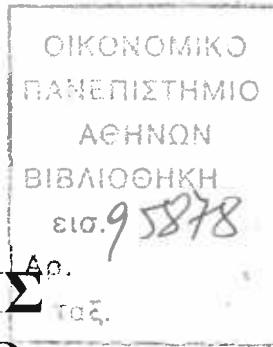
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2012

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ



0 000000 880848





“ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΜΕ ΤΟΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟ ΕΜΠΟΡΙΟΥ”

Η εργασία υποβάλλεται ως μέρος των απαιτήσεων για
την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος:

ΜΠΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΑΠΟ
ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ Α. ΜΠΑΡΜΠΗ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, 2012



EYXARIΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κύριο Σπύρο Μπλαβούκο που ήταν ο επιβλέπων καθηγητής της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας για την καθοδήγηση του και τις πολύτιμες συμβουλές που μου προσέφερε κατά τη διάρκεια συγγραφής της.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία η οποία εκπονείται στο πλαίσιο ολοκλήρωσης των μεταπτυχιακών σπουδών του τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών σπουδών της ΑΣΣΟΕ, ασχολείται με τη σχέση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου.

Περιλαμβάνει ένα σύντομο ιστορικό της GATT και τη πορεία της μέχρι την σημερινή μορφή του ΠΟΕ, καθώς επίσης και τον τρόπο λειτουργίας και οργάνωσης του ΠΟΕ. Όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Ένωση περιλαμβάνει στοιχεία της εμπορικής πολιτικής που ακολουθεί και αναλύεται η συμμετοχή της στα βασικότερα στάδια των δραστηριοτήτων του ΠΟΕ και το κατά πόσο συμμορφώνεται με τους νόμους και την νομοθεσία του ΠΟΕ.

Από την μελέτη και ανάλυση του διαθέσιμου υλικού προκύπτουν χρήσιμα συμπεράσματα και συγκεκριμένα ότι η ΕΕ διαπραγματεύεται στη διεθνή σκηνή με μία και μοναδική φωνή με τους εμπορικούς εταίρους της το οποίο την καθιστά πιο ικανή και αποτελεσματική, μετά τη Συνθήκη της Λισσαβόνας επεκτείνεται η χρήση της συναπόφασης η οποία θα ενισχύσει τη δημοκρατική νομιμότητα της ευρωπαϊκής νομοθεσίας σε ζητήματα εμπορικής πολιτικής, και ότι ο ΠΟΕ που συντελεί στην παγκοσμιοποίηση προωθεί το ελεύθερο εμπόριο και την ταχύτερη οικονομική ανάπτυξη.

ABSTRACT

The thesis concerned which is being developed within the context of completion of postgraduate studies of the International and European Studies Department of Athens University of Economics and Business, deals with the relationship between the European Union with the World Trade Organization (WTO).

It includes a brief review of GATT further to its progress up to the current structure of WTO, along with its function and organization. As regards the European Union, it includes the commercial policy basics adopted and it is moreover analyzed its participation in the main stages of WTO activities and to what extent the European Union is both complied with WTO law and legislation.

Due to study and analysis of the available material useful conclusions have been drawn and specifically one relating to negotiation of European Union with its own commercial partners on international scene, in unison, which makes EU more competent and effective. After the Lisbon Treaty, the use of co-decision is being extended enhancing the democratic legitimacy of European legislation on commercial policy issues. Moreover, it is concluded that World Trade Organization contributes to globalization promoting free trade and more rapid economic growth.



ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Η ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ε.</u>	
1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΕ	3
1.2 ΣΥΝΤΟΜΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ	4
1.3 Η ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ.....	4
1.4.ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΜΕΣΑ ΑΣΚΗΣΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	5
1.5. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΑΨΗ ΜΙΑΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	7
1.6 Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗ ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΑΣΚΗΣΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	8
 <u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: GATT-ΜΙΑ ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ</u>	
2.1 ΣΥΝΤΟΜΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ GATT.....	9
2.2 ΑΠΟ ΤΗ GATT ΣΤΗΝ ΠΟΕ	12
 <u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο :Ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ (ΠΟΕ)</u>	
3.1. ΤΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	14
3.1.1. ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΠΟΕ	14
3.1.2. ΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΟΥ ΠΟΕ.....	16
3.1.3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ.....	16
3.1.4.ΟΙ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΛΑΒΑΝ ΜΕΡΟΣ ΣΤΟΝ ΠΟΕ....	17
3.2.ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ	20



3.3. ΤΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΕ.. 23

3.3.1. ΤΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΕ..... 23

3.3.2. ΤΑ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΕ..... 25

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ Ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ(ΠΟΕ)

4.1 Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ Ε.Ε. ΣΤΑ ΒΑΣΙΚΟΤΕΡΑ ΣΤΑΔΙΑ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΠΟΕ..... 27

4.2.Η ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ (WTO LAW)..... 31

4.3 Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ (COMMISSION) ΣΤΙΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΟΕ..... 33

4.4.Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ..... 34

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5.1.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ 36

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 39



ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το εμπόριο που αναπτύχθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν πολύ σημαντικό και καθοριστικό για τη μετέπειτα λειτουργία της γιατί αποτέλεσε σημαντικό παράγοντα για τη διατήρηση σταθερών διεθνών σχέσεων με τις γειτονικές χώρες, καθώς επίσης και για την οικονομική της ανάπτυξη.

Τα κράτη μέλη δημιούργησαν στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας μια τελωνειακή ένωση η οποία προβλέπει κοινό καθεστώς εισαγωγής όσον αφορά τις εισαγωγές από τρίτες χώρες, με σκοπό την απαλλαγή των συναλλαγών από κάθε εμπόδιο και την ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου.

Για τη διευκόλυνση του Παγκόσμιου Εμπορίου αναπτύχθηκαν δομές όπως η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT) και εν συνεχείᾳ ο ΠΟΕ, που παρείχε τη βάση για ένα ιδιαίτερα ανεπτυγμένο εμπορικό καθεστώς βασισμένο σε αρχές, πρότυπα, κανόνες και διαδικασίες λήψης αποφάσεων και στήριζε τη λειτουργία της σε ορισμένες βασικές αρχές.

Η εν λόγω εργασία σκοπό έχει να αναλύσει τη δομή και το θεσμικό ρόλο του ΠΟΕ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και τα πλεονεκτήματα που αποκομίζει η ΕΕ από την ένταξη της στον ΠΟΕ. Επιπροσθέτως, αναλύεται αν και σε ποιο βαθμό υπακούει η ΕΕ στους νόμους και τη νομοθεσία του ΠΟΕ.

Συγκεκριμένα, η διπλωματική εργασία δομείται σε πέντε ενότητες. Η 1^η ενότητα περιλαμβάνει στοιχεία της εμπορικής πολιτικής που ακολουθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς επίσης και τα εργαλεία (μέσα) που χρησιμοποιεί. Εν συνεχείᾳ, παρατίθεται ένα σύντομο ιστορικό της GATT (πώς ξεκίνησε και πώς λειτουργεί), καθώς επίσης και η πορεία της μέχρι την σημερινή μορφή του ΠΟΕ. Στην 3^η ενότητα περιλαμβάνεται μια εκτενής αναφορά για τον ΠΟΕ η οποία περιλαμβάνει στοιχεία για την οργάνωση και λειτουργία του, τη διαδικασία λήψης αποφάσεων που ακολουθείται καθώς επίσης και τις διαπραγματεύσεις που έχουν λάβει μέρος στον οργανισμό. Περιγράφεται αναλυτικά ο τρόπος λειτουργίας του μηχανισμού επίλυσης διαφορών στον ΠΟΕ και η ενότητα ολοκληρώνεται με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που τον χαρακτηρίζουν.

Ακολουθεί το 4^ο κεφάλαιο το οποίο αναφέρεται στην Ε.Ε και τον ΠΟΕ. Συγκεκριμένα, αναλύεται η συμμετοχή της Ε.Ε στα βασικότερα στάδια των δραστηριοτήτων του ΠΟΕ και κατά πόσο και σε ποιο βαθμό συμμορφώνεται η Ε.Ε με



τους νόμους και την νομοθεσία του ΠΟΕ. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την περιγραφή της θέσης της commission στις διαπραγματεύσεις που διενεργούνται στον ΠΟΕ, καθώς και το ρόλο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Η εργασία ολοκληρώνεται με την παράθεση χρήσιμων συμπερασμάτων που προέκυψαν από τη μελέτη και ανάλυση του διαθέσιμου υλικού. Συγκεκριμένα, διαπιστώνεται ότι η ΕΕ διαπραγματεύεται στη διεθνή σκηνή με μία και μοναδική φωνή με τους εμπορικούς εταίρους της το οποίο την καθιστά πιο ικανή και αποτελεσματική. Επιπλέον, μετά τη Συνθήκη της Λισσαβόνας επεκτείνεται η χρήση της συναπόφασης η οποία θα ενισχύσει τη δημοκρατική νομιμότητα της ευρωπαϊκής νομοθεσίας σε ζητήματα εμπορικής πολιτικής και ότι ο ΠΟΕ μειώνει τα εμπόδια και τους φραγμούς στο εμπόριο με αποτέλεσμα να μειώνονται οι τελικές τιμές των αγαθών και υπηρεσιών και προωθεί το ελεύθερο εμπόριο και την ταχύτερη οικονομική ανάπτυξη. Τέλος, διαπιστώνεται ότι η συντριπτική πλειοψηφία των μέτρων που υιοθετεί η ΕΕ συμμορφώνονται με τους κανόνες του ΠΟΕ, οι οποίοι αντανακλούν τις υπάρχουσες πρακτικές της ΕΕ λόγω του ότι η ΕΕ διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στο σχηματισμό των νόμων του ΠΟΕ. Η ΕΕ ακολουθεί τη νομοθεσία και τους νόμους του ΠΟΕ καθώς είναι μέλος ενός οργανωμένου εμπορικού συστήματος και όταν τα συμφέροντα της εξυπηρετούνται, ενώ εν αντιθέσει όταν τα συμφέροντα της δεν εξυπηρετούνται τότε δεν συμμορφώνεται με τους κανόνες του ΠΟΕ. Για αυτό το λόγο έχουμε τις τρεις περιπτώσεις (υπόθεση με τις μπανάνες, τα γενετικά τροποποιημένα προϊόντα και την υπόθεση απαγόρευσης ορμονών στο βιοδινό κρέας) όπου η ΕΕ δεν ακολούθησε τη νομοθεσία του ΠΟΕ και τα οποία αποτελούν παραδείγματα αναποτελεσματικότητας του ΠΟΕ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ε.

1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ε.

Είναι γεγονός ότι το παγκόσμιο εμπόριο έχει σημειώσει γιγαντιαία ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια και ότι αποτελεί σημαντικό παράγοντα για τη διατήρηση σταθερών διεθνών σχέσεων. Η εμπορική πολιτική αποκτά πλέον ιδιαίτερη σημασία με τις εξελίξεις στο παγκόσμιο γίγνεσθαι να επηρεάζουν άμεσα τις εμπορικές σχέσεις. Όταν το εμπόριο πλήγγεται σε μια εμπόλεμη περιοχή οι συνέπειες συνήθως έχουν αντίκτυπο και στις γειτονικές χώρες. Αντίστοιχα, η ευμάρεια μιας περιοχής αποτελεί κίνητρο και παράγοντα για την ανάπτυξη των γύρω περιοχών και των άλλων τομέων της οικονομίας.

Οι οικονομικές και εμπορικές σχέσεις της ΕΕ υλοποιούνται μέσω των συμφωνιών που συνάπτει και αποτελούν μέρος του συνόλου των εξωτερικών σχέσεων της. Στον οικονομικό τομέα η δράση της ΕΕ έχει δύο διαστάσεις: Η πρώτη είναι η χρηματοδότηση δράσεων, η οποία μπορεί να λαμβάνει διάφορες μορφές (όπως αναπτυξιακή βιοήθεια, ανασυγκρότηση κτλ) και η δεύτερη είναι η εμπορική πολιτική η οποία καθορίζει τα εμπορικά μέτρα που λαμβάνονται για την επίτευξη ενός σκοπού παράλληλα με άλλες δράσεις. Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της εμπορικής πολιτικής είναι ότι μπορεί να λειτουργεί και προληπτικά όπως για παράδειγμα, με τη λήψη μέτρων τα οποία μακροπρόθεσμα μπορούν να ωφελήσουν μια περιοχή. Επιπλέον, ένα σημαντικό χαρακτηριστικό της εμπορικής πολιτικής είναι ότι έχει από τη φύση της ανταλλακτικό χαρακτήρα, δηλαδή παρέχει άμεσα ή αναμενόμενα οφέλη (όχι απαραίτητα οικονομικά) για την ΕΕ. (Τσέλιος 2006: 174)

Τα κράτη μέλη δημιούργησαν στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας μια τελωνειακή ένωση που προβλέπει κοινό καθεστώς εισαγωγής όσον αφορά τις εισαγωγές με προέλευση από τρίτες χώρες. Η κοινή εμπορική πολιτική στηρίζεται σε ένα σύνολο ενιαίων κανόνων με βάση την τελωνειακή ένωση και το κοινό δασμολόγιο και διέπει τις εμπορικές σχέσεις των κρατών μελών με τις τρίτες χώρες το οποίο εφαρμόζεται κατά τρόπο ομοιόμορφο από όλα τα κράτη μέλη. Είναι γεγονός ότι η κοινή εμπορική πολιτική αποτελεί βασικό στήριγμα των εξωτερικών σχέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα μέσα εμπορικής άμυνας και πρόσβασης στις αγορές

αποβλέπουν στην προστασία των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων από τα εμπόδια του εμπορίου.

Η Ένωση εξελίχθηκε με την παγκοσμιοποίηση επιδιώκοντας το στόχο της διασφάλισης της αρμονικής ανάπτυξης του παγκόσμιου εμπορίου. Μέσω του πολυμερούς πλαισίου του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου ενθαρρύνει το άνοιγμα των αγορών και την ανάπτυξη των ανταλλαγών. Συγχρόνως, στηρίζει τις αναπτυσσόμενες χώρες και περιφέρειες στο πλαίσιο των διμερών της σχέσεων με σκοπό να ενταχθούν στο παγκόσμιο εμπόριο μέσω προτιμησιακών μέτρων.

1.2.ΣΥΝΤΟΜΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Ο στόχος της Συνθήκης της Ρώμης ήταν η δημιουργία τελωνειακής ένωσης μεταξύ των κρατών μελών στο πλαίσιο της οποίας οι συναλλαγές απαλλάσσονται από κάθε εμπόδιο και ένα κοινό εξωτερικό δασμολόγιο εφαρμόζεται στις εισαγωγές από τρίτες χώρες.

Σταδιακά η ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου κατέστησε την κοινή εμπορική πολιτική μία από τις σημαντικότερες πολιτικές της Κοινότητας. Παράλληλα, οι διαδοχικές διευρύνσεις και η παγίωση της κοινής αγοράς ενίσχυσαν τη θέση της Κοινότητας ως πόλου έλξης και επιρροής στις εμπορικές διαπραγματεύσεις τόσο στις διμερείς σχέσεις με τρίτες χώρες όσο και στις πολυμερείς σχέσεις στο πλαίσιο της ΓΣΔΕ (GATT) και σήμερα στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ).

Σήμερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί τον πρώτο παγκόσμιο παράγοντα του διεθνούς εμπορίου μπροστά από τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ιαπωνία. Σ' ένα πλαίσιο ισχυρής αύξησης των διεθνών συναλλαγών, αντιπροσωπεύει το ένα πέμπτο του παγκόσμιου εμπορίου. Η ικανότητα της Ένωσης να διαδραματίζει βασικό ρόλο στις γενικές διαπραγματεύσεις εξαρτάται περισσότερο από την αποτελεσματικότητα της κοινής εμπορικής πολιτικής της παρά από τον όγκο των συναλλαγών της.

(www.europa.eu)

1.3.Η ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ

Η επιρροή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη διεθνή σκηνή εξαρτάται από την ικανότητά της να διαπραγματεύεται με μία και μοναδική φωνή με τους εμπορικούς εταίρους της.

Τα άρθρα 131 – 134 της Συνθήκης για την Ε.Ε. αποτελούσαν τη νομική βάση της εμπορικής πολιτικής της. Μετά την υιοθέτηση όμως της Συνθήκης της Λισαβόνας,

αντικαταστάθηκαν από το άρθρο 207 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ε.Ε., με το περιεχόμενό τους να διατηρείται σχεδόν ανέπαφο. Ο ρόλος του μοναδικού διαπραγματευτή ανατίθεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (commission) στο πλαίσιο των ειδικών εντολών που της δίνει το Συμβούλιο Υπουργών μαζί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Απόσπασμα από το άρθρο 207 της ΣΛΕΕ:

« Η κοινή εμπορική πολιτική, θα πρέπει να στηρίζεται σε ενιαίες αρχές, ειδικότερα με σεβασμό σε αποφάσεις για τυχόν αλλαγές του φορολογικού συντελεστή, στα αποτελέσματα εμπορικών συμφωνιών και συμφωνιών για την αναμόρφωση των δασμών σχετικά με το εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών, την πολιτική εξαγωγών και τα μέτρα που λαμβάνονται όσον αφορά την προστασία της διεξαγωγής εμπορίου στην περίπτωση ντάμπινγκ ή κρατικών επιδοτήσεων. Η κοινή εμπορική πολιτική θα πρέπει να διαμορφώνεται στο πλαίσιο του περιεχομένου των αρχών και των στόχων της γενικότερης εξωτερικής πολιτικής »

Συνεπώς, το πεδίο εφαρμογής της κοινής εμπορικής πολιτικής, όπως ορίζεται από το άρθρο 207, καλύπτει το εμπόριο αγαθών και τις διεθνείς διαπραγματεύσεις και συμφωνίες που αναφέρονται στους τομείς των υπηρεσιών, των ξένων άμεσων επενδύσεων και των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, όταν αυτά σχετίζονται με το εμπόριο. Επίσης καλύπτει και συμφωνίες που έχουν σχέση με θέματα «μικτής» αρμοδιότητας (shared competence) μεταξύ της Επιτροπής και των χωρών μελών όπως, πολιτιστικών και οπτικοακουστικών υπηρεσιών, εκπαιδευτικών υπηρεσιών, κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών υγείας. Στις περιπτώσεις αυτές όμως απαιτείται η ομοφωνία των χωρών μελών.

1.4. ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΜΕΣΑ ΑΣΚΗΣΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής εμπορικής πολιτικής έχει αναπτυχθεί μια ευρύτατη πανοπλία μέσων.

1) To Κοινό Εξωτερικό Δασμολόγιο

Το κοινό εξωτερικό δασμολόγιο (ΚΕΔ) είναι ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά της ευρωπαϊκής τελωνειακής ένωσης: πρόκειται για την εφαρμογή ενιαίων δασμών στα προϊόντα που εισάγονται από τρίτες χώρες ανεξαρτήτως του κράτους μέλους προορισμού.

Η θέσπιση του κοινού εξωτερικού δασμολογίου έχει ως αποτέλεσμα για τα κράτη

μέλη την ομοιόμορφη προστασία έναντι των τρίτων χωρών και τη δημιουργία εκ των πραγμάτων μιας κοινοτικής προτίμησης (δεδομένου ότι οι εισαγωγές από κάποιο άλλο κράτος μέλος δεν υπόκεινται σε δασμούς και συνεπώς απολαμβάνουν εξ ορισμού ενός ευνοϊκότερου καθεστώτος απ' ό,τι οι εισαγωγές που προέρχονται από τρίτες χώρες.

2) Τα μέσα εμπορικής άμυνας:

➤ Το αντιντάμπινγκ:

Προορισμός της πολιτικής αντιντάμπινγκ είναι η καταπολέμηση της πρακτικής που συνίσταται στην εξαγωγή εμπορευμάτων σε τιμές χαμηλότερες από εκείνες που εφαρμόζονται στην εσωτερική αγορά για παρόμοια προϊόντα.

➤ Η πολιτική κατά των επιδοτήσεων:

Η πολιτική κατά των επιδοτήσεων αποσκοπεί στο να παρεμποδίσει την εισαγωγή προϊόντων σε τιμές που διατηρούνται τεχνητά χαμηλές χάρη σε κρατικές επιδοτήσεις στις τρίτες χώρες καταγωγής.

Αξιοσημείωτο είναι ότι οι εν λόγω δύο πολιτικές οδηγούν στην προσωρινή αποκατάσταση των δασμών στις επίμαχες εισαγωγές.

3) Τα μέτρα διασφάλισης:

Τα μέτρα διασφάλισης δεν λαμβάνουν μορφή πρόσθετου δασμού αλλά κυρίως ποσοτικών περιορισμών (quotas). Η Ευρωπαϊκή Ένωση τα χρησιμοποιεί όταν θέλει να περιορίσει τη ροή εισαγόμενων προϊόντων και τα μέτρα αυτά δεν εφαρμόζονται, παρά μόνο όταν είναι δυνατόν να αποδειχθεί ότι οι εισαγωγές των οποίων επιδιώκεται η μείωση, αυξήθηκαν ταχέως και μαζικά προκαλώντας ζημιά στους εθνικούς παραγωγούς. Εξάλλου, τα εν λόγω μέτρα πρέπει να εφαρμόζονται σε όλες τις εισαγωγές των προϊόντων αδιακρίτως καταγωγής. Τέλος, τα μέσα αυτά εντάσσονται και είναι σύμφωνα με τους κανονισμούς του ΠΟΕ.

4) Τα μέσα πρόσβασης στις αγορές τρίτων χωρών:

Σ' ένα πλαίσιο μείωσης των δασμών, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δημιουργήσει μηχανισμούς που της επιτρέπουν να εντοπίζει τα εμπόδια στο εμπόριο που συναντούν οι κοινοτικές επιχειρήσεις κατά τις εξαγωγές τους προς τρίτες χώρες και να εξασφαλίζεται έτσι η διαρκής παρακολούθηση έως την εξεύρεση αποδεκτής λύσης.

5) Οι προτιμησιακές συμφωνίες και οι πολυμερείς διαπραγματεύσεις:

Η εξάλειψη των εμποδίων στις συναλλαγές στα πλαίσια των διεθνών αγορών επιδιώκεται επίσης με την καθιέρωση "ειδικών σχέσεων" με ορισμένες χώρες ή ομάδες χωρών. Στην πράξη, πρόκειται για τη σύναψη προτιμησιακών, εμπορικών συμφωνιών παρέχοντας ειδική μεταχείριση σε ορισμένες χώρες-εταίρους, που είναι ευνοϊκότερη από το γενικό καθεστώς. Σημειώνεται ότι οι εν λόγω προτιμησιακές μεταχειρίσεις συνιστούν εξαιρέσεις από τη ρήτρα του πλέον ευνοούμενου κράτους, οι οποίες εγκρίνονται από τον ΠΟΕ και οι σημαντικότερες από τις οποίες είναι οι εξής:

- Ο Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος (με τη Νορβηγία, την Ισλανδία και το Λιχτενστάιν)
- Οι ευρωπαϊκές συμφωνίες σύνδεσης με τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης
- Οι συμφωνίες με τις χώρες της Λεκάνης της Μεσογείου.
- Οι συμφωνίες Οικονομικής Συνεργασίας με τις χώρες ΑΚΕ (Αφρική – Καραϊβική - Ειρηνικός)

Πάντως, οι περισσότερες από τις εξωτερικές συναλλαγές της Ε.Ε. διέπονται από τις πολυμερείς συμφωνίες των οποίων η διαπραγμάτευση πραγματοποιείται στους κόλπους του ΠΟΕ. (www.europa.eu)

1.5.Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΑΨΗ ΜΙΑΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ

Για τη σύναψη μιας εμπορικής συμφωνίας η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συστήνει στο Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να καταλήξει σε μία εμπορική συμφωνία με μία τρίτη χώρα ή οργανισμό.

Η Επιτροπή Μονίμων Αντιπροσώπων (COREPER) συζητά την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και την τοποθετεί στην ατζέντα του Συμβουλίου. Το Συμβούλιο αποφασίζει σχετικά με το αν οι διαπραγματεύσεις θα πρέπει να συνεχιστούν βάσει πάντα των προτάσεων που καταρτίζονται από την Επιτροπή και της παρέχει εξουσιοδότηση εγκρίνοντας ή τροποποιώντας το σχέδιο διαπραγματεύσεων που έχει υποβάλει.

Η Επιτροπή, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που της έχουν δοθεί από το Συμβούλιο, διαπραγματεύεται στο όνομα και των 27 κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ο Γενικός Διευθυντής Εμπορίου αναλαμβάνει πλέον ηγετικό ρόλο εκ μέρους της Επιτροπής.

Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, η Επιτροπή θα πρέπει να κάνει αναφορά για την πορεία αυτών στην Επιτροπή Διεθνούς Εμπορίου, γνωστή ως Επιτροπή 207 (πρώην Επιτροπή του άρθρου 133) η οποία συγκροτείται από Γενικούς Διευθυντές Εξωτερικού Εμπορίου των κρατών – μελών και συνέρχεται σε τακτικές μηνιαίες συνεδριάσεις. Συνέρχεται είτε σαν σώμα είτε ως Επιτροπή Αναπληρωτών, η οποία συνεδριάζει σε εβδομαδιαία βάση, ενώ ειδικές ad hoc ομάδες εξετάζουν ειδικά θέματα ή τομείς εμπορικής πολιτικής.

Υπάρχει περίπτωση στη διάρκεια δύσκολων ή σημαντικών διαπραγματεύσεων η Επιτροπή να απευθυνθεί στο Συμβούλιο για να ζητήσει διευκρινίσεις σχετικά με το διαπραγματευτικό πλαίσιο που ακολουθεί καθώς και σε περίπτωση που απαιτείται αλλαγή αυτού απαιτείται νέα απόφαση από το Συμβούλιο. Από την επικύρωση της συνθήκης της Λισαβόνας και έπειτα η Επιτροπή οφείλει να ενημερώνει τακτικά και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. (Neil Nugent 2010: 374-375)

1.6.Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗ ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η διαδικασία λήψης αποφάσεων στο πεδίο της εμπορικής πολιτικής είναι πολυσχιδής, αφού σε αυτήν εμπλέκονται τα κοινοτικά όργανα, οι εθνικές κυβερνήσεις των κρατών–μελών και οι οικονομικοί παράγοντες. Ο γενικός κανόνας που ακολουθείται είναι η ενισχυμένη πλειοψηφία, ωστόσο για τομείς που ανήκουν στη μικτή αρμοδιότητα μεταξύ της Ένωσης και των κρατών –μελών είναι απαραίτητη η ύπαρξη ομοφωνίας.

Η φύση των σχέσεων μεταξύ των κρατών–μελών, της Επιτροπής και των εμπορικών εταίρων φανερώνει την ύπαρξη ενός παιγνίου τριών επιπέδων που τις χαρακτηρίζει. Τα τρία επίπεδα είναι: Η κυβέρνηση κάθε κράτους μέλους θα πρέπει να βρει μια διαπραγματευτική θέση που θα αντανακλά τους εγχώριους περιορισμούς της, ενώ όλες οι κυβερνήσεις εν συνεχείᾳ θα πρέπει να διαπραγματευτούν από κοινού πάνω σε αυτές τις θέσεις για τον καθορισμό της στάσης που θα ακολουθήσει η Επιτροπή στους ευρύτερους εμπορικούς διάλογους. Συνεπώς, η Επιτροπή θα πρέπει πλέον να διαπραγματεύεται σε ένα τρίτο επίπεδο, με κατευθυντήρια γραμμή τις παραμέτρους του πλαισίου που έχουν καθοριστεί. (Ian Bache and Stephen George 2006: 495)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

GATT: ΜΙΑ ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

2.1.ΣΥΝΤΟΜΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ GATT

Στο τέλος του 2^{ου} Παγκοσμίου Πολέμου, διάφορες διεθνείς διαπραγματεύσεις ξεκίνησαν να λαμβάνουν χώρα, σε μία προσπάθεια των κρατών να αναθερμάνουν τις σχέσεις μεταξύ τους. Μία από τις πιο σημαντικές διαπραγματευτικές διαδικασίες ήταν αυτή που έγινε στην Αβάνα της Κούβας το 1947, στο πλαίσιο της διεθνούς συνάντησης για το εμπόριο και την ανάπτυξη του Ο.Η.Ε. Για να διασφαλιστεί ότι δεν θα επαναλαμβανόταν οι ισοπεδωτικές επιπτώσεις που είχε ο προστατευτισμός του Μεσοπολέμου, οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Βρετανία άρχισαν να οργανώνουν διμερείς συνομιλίες το 1943 ώστε να τεθούν οι υποδομές για τις μεταπολεμικές διαπραγματεύσεις. Το 1945, ένα έγγραφο του αμερικάνικου Υπουργείου Εξωτερικών αποτέλεσε τη βάση για τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις που κατέληξαν στη Χάρτα της Αβάνας ή αλλιώς στη Χάρτα για έναν διεθνή Οργανισμό Εμπορίου (ΔΟΕ) το Μάρτιο του 1948.

Η Χάρτα είχε ως αντικείμενο όχι μόνο την εμπορική πολιτική αλλά και την οικονομική ανάπτυξη, την πλήρη απασχόληση, τις διεθνείς επενδύσεις, τους διεθνείς εμπορικούς διακανονισμούς και τις λειτουργίες ενός ΔΟΕ. Ωστόσο, οι διαπραγματεύσεις για τη Χάρτα της Αβάνας κράτησαν αρκετά και κάποιες κυβερνήσεις ξεκίνησαν διαπραγματεύσεις για να μειώσουν τους δασμούς πριν εγκριθεί και επικυρωθεί η Χάρτα. Αυτές οι διαπραγματεύσεις ολοκληρώθηκαν τον Οκτώβριο του 1947 όταν 23 χώρες υπέγραψαν την τελική πράξη της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου (GATT). Η Συμφωνία αυτή άρχισε να ισχύει την 1/1/1948, χρονιά κατά την οποία την υπέγραψε και η Ελλάδα και συνεπώς η χώρα μας θεωρείται ότι είναι ένα από τα ιδρυτικά «μέλη» της GATT. Η Συμφωνία αυτή αποτελούσε μία σειρά κανόνων και ρυθμίσεων με στόχο τον περιορισμό των εμποδίων στο διεθνές εμπόριο και γενικότερα την αλλαγή ή και την κατάργηση των πολιτικών που μειώνουν την ελευθερία της διεθνούς διακίνησης προϊόντων.

Ενώ θεωρείτο δεδομένο ότι η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT) θα εντασσόταν στο Διεθνή Οργανισμό Εμπορίου όταν αυτός θα γινόταν

πραγματικότητα, το αμερικάνικο κογκρέσο δεν επικύρωσε τη Χάρτα της Αβάνας και συνεπώς η GATT αποτέλεσε αναγκαστικά έναν ανεπίσημο οργανισμό για το παγκόσμιο εμπόριο. Παρέμεινε ένας γραπτός κώδικας συμπεριφοράς για το παγκόσμιο εμπόριο και είχε πιο περιορισμένες νομικές υποχρεώσεις και διαδικασίες διευθέτησης των διαφορών από τον σχεδιαζόμενο Διεθνή Οργανισμό Εμπορίου. Ωστόσο, παρά τον ανεπίσημο χαρακτήρα της η GATT ανέπτυξε σταδιακά ορισμένα χαρακτηριστικά διεθνούς οργανισμού, όπως για παράδειγμα είχε μια μικρή γραμματεία, μια σειρά από επιτροπές και ομάδες εργασίας, καθώς επίσης έπαιρνε και δεσμευτικές αποφάσεις για τα μέλη της. Επιπλέον, η GATT παρείχε τη βάση για ένα ιδιαίτερα ανεπτυγμένο εμπορικό καθεστώς βασισμένο σε αρχές, πρότυπα, κανόνες και διαδικασίες λήψης αποφάσεων. (Theodore H. Cohn: 326-327)

Συγκεκριμένα, η GATT προωθούσε τη φιλελευθεροποίηση ως κεντρική ιδέα του εμπορικού καθεστώτος, μειώνοντας πρώτα τους δασμούς ή τους φόρους που επιβάλλονταν στα προϊόντα που περνούσαν από τα τελωνεία και έπειτα ρυθμίζοντας τα μη δασμολογικά τείχη (nontariff barriers). Παρόλο που η GATT επέτρεπε δασμούς, τους μείωσε μέσα από διαδοχικούς γύρους πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων (διεξήχθησαν συνολικά οχτώ γύροι της GATT).

Είναι αξιοσημείωτο ότι η GATT φαίνεται να προτιμά τους δασμούς από τις ποσοστώσεις στις εισαγωγές, διότι οι δασμοί επιτρέπουν στους αποδοτικούς παραγωγούς να αυξάνουν τις εξαγωγές τους, ενώ οι ποσοστώσεις θέτουν ένα αυθαίρετο όριο στις εισαγωγές. Έτσι, το άρθρο 11 της GATT ζητά τη συνολική εξάλειψη των ποσοτικών περιορισμών δηλαδή των ποσοστώσεων στις εισαγωγές. Η GATT, ωστόσο, επέτρεψε μια σειρά εξαιρέσεων στο άρθρο 11, που σχετίζονταν με τα προβλήματα στο ισοζύγιο πληρωμών, την προστασία της νηπιακής βιομηχανίας στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες, την εφαρμογή υγειονομικών κανονισμών και την εθνική ασφάλεια. Τα μέλη μπορούσαν επίσης να επιβάλουν ποσοστώσεις εισαγωγών σε αγροτικά προϊόντα όταν χρειαζόταν, για να ενισχυθούν τα μέτρα διαχείρισης της εγχώριας προσφοράς. (Theodore H. Cohn: 328-330)

Η αμεροληψία είναι ακόμη μια βασική αρχή του εμπορικού καθεστώτος, η οποία θεωρείται ως ο θεμέλιος λίθος του οργανισμού για το παγκόσμιο εμπόριο. Η αρχή της αμεροληψίας έχει δύο διαστάσεις, την εξωτερική (τη μεταχείριση του μάλλον ευνοούμενου κράτους) και την εσωτερική (την εθνική μεταχείριση). Η

απρουπόθετη αρχή του μάλλον ευνοούμενου κράτους (most-favored-nation) στο Άρθρο 1 της Γενικής Συμφωνίας ορίζει κατηγορηματικά ότι κάθε πλεονέκτημα ή προνόμιο που δίνει ένα μέλος της GATT σε ένα κράτος, θα πρέπει να επεκτείνεται αμέσως και χωρίς προϋποθέσεις σε όλα τα άλλα μέλη της GATT. Η αρχή του μάλλον ευνοούμενου κράτους επιδιώκοντας την ίση μεταχείριση των εισαγωγών από διαφορετικές προελεύσεις, διασφαλίζει ότι οι εισαγωγές προέρχονται από τους ξένους προμηθευτές με το χαμηλότερο δυνατό κόστος.

Ενώ η μεταχείριση του μάλλον ευνοούμενου κράτους αποτρέπει τη μεροληψία επί των συνόρων ενός κράτους, η εθνική μεταχείριση (national treatment) αντιστρατεύεται την εσωτερική μεροληψία. Οι ρήτρες της εθνικής μεταχείρισης στο Άρθρο 3 της GATT, απαιτούν από τα μέλη να αντιμετωπίζουν τα ξένα εισαγόμενα προϊόντα τουλάχιστον τόσο ευνοϊκά όσο και τα εγχώρια προϊόντα όσον αφορά τους εσωτερικούς φόρους και τους κανονισμούς. Αυτή η ρήτρα είναι σχεδιασμένη ώστε να εμποδίζει τα κράτη να χρησιμοποιούν εγχώρια μέτρα τα οποία περιορίζουν τον ξένο ανταγωνισμό και αυτό γιατί υποχωρούν οι δασμοί τους και οι άλλοι εξωτερικοί εμπορικοί φραγμοί.

Επιπλέον, η αμοιβαιότητα η οποία αποτελεί μια θεμελιώδη αρχή της GATT, στηρίζεται στην ιδέα ότι ένα κράτος το οποίο επωφελείται από τις εμπορικές υποχωρήσεις ενός άλλου κράτους, θα πρέπει να παρέχει ως αντάλλαγμα σχεδόν ισάξια οφέλη. Η αρχή της αμοιβαιότητας περιορίζει όσους προσπαθούν να εκμεταλλευτούν τα οφέλη που προκύπτουν από την απρουπόθετη αρχή του μάλλον ευνοούμενου κράτους, εξασφαλίζοντας ότι υπάρχει ισόρροπη ανταλλαγή υποχωρήσεων.

Η εν λόγω αρχή εφαρμόζεται και στα νέα μέλη του ΠΟΕ, που αποκτούν όλα τα οφέλη πρόσβασης στις αγορές, κληρονομώντας τα από προηγούμενες συμφωνίες και έτσι αναμένεται να δώσουν σε αντάλλαγμα αμοιβαία οφέλη. Έτσι, ένας αιτών που επιθυμεί να γίνει μέλος, πρέπει πρώτα να συμφωνήσει να φιλελευθεροποιήσει την πρόσβαση στην αγορά του μέσα από διαπραγματεύσεις με τα μέλη του ΠΟΕ. Στην πράξη, η αρχή της αμοιβαιότητας διασφαλίζει ότι οι διαπραγματεύσεις για τους δασμούς θα αντανακλούν τα συμφέροντα των μεγάλων εμπορικών δυνάμεων. Τα μέλη του ΠΟΕ με τις μεγαλύτερες εγχώριες αγορές και τους υψηλότερους όγκους εμπορίου έχουν να επιδείξουν τις σημαντικότερες αμοιβαίες υποχωρήσεις και έτσι να έχουν τη μεγαλύτερη δύναμη επιρροής. (Theodore H. Cohn: 332-333)

2.2. ΑΠΟ ΤΗΝ GATT ΣΤΟΝ ΠΟΕ

Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ (ΠΟΕ)

Στις αρχές της δεκαετίας του 1980, οι αρχές του καθεστώτος εμπορευματικών συναλλαγών ήταν όλες ρευστές και πολλές κατακτήσεις της GATT στο εμπόριο φαινόταν να διακυβεύονται. Με βάση την αρχή της φιλευθεροποίησης, οι προηγούμενοι γύροι της GATT είχαν μειώσει τους δασμούς, όμως τα κράτη χρησιμοποιούσαν τα μη δασμολογικά τείχη (nontariff barriers) όπως για παράδειγμα τους εθελοντικούς περιορισμούς εξαγωγών που δεν καλύπτονταν από τους κανόνες της GATT. Επιπλέον, η φιλελευθεροποίηση δεν εκτεινόταν στην υφαντουργία και τη γεωργία, ενώ οι διαδικασίες επίλυσης των διαφορών της GATT ήταν ανεπαρκείς. Η αρχή της αμεροληψίας απειλούνταν ολοένα και περισσότερο από περιφερειακές εμπορικές συμφωνίες που δεν υπόκεινταν σε μεταχείριση του μάλλον ευνοούμενου κράτους. Όσον αφορά στις αρχές της αμοιβαιότητας και των μέτρων διασφάλισης, οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα απαιτούσαν συγκεκριμένη και όχι διάχυτη αμοιβαιότητα από κάποιους από τους εμπορικούς εταίρους, ενώ ορισμένες χώρες κατέφευγαν σε πράξεις μονομερούς προστατευτισμού.

Μπροστά στις αποτυχίες της GATT, οι Ηνωμένες Πολιτείες πίεσαν για ένα νέο γύρο εμπορικών διαπραγματεύσεων. Οι ανεπάρκειες του εμπορικού καθεστώτος ήταν πλέον ολοφάνερες και σε άλλα μέλη της GATT, που συμφώνησαν να ξεκινήσουν το Γύρο της Ουρουγουάης το 1986. Οι διαπραγματεύσεις αρχικά επικεντρώθηκαν στην επέκταση της δικαιοδοσίας της GATT, όμως τον Απρίλιο του 1990 ο υπουργός εμπορίου του Καναδά πρότεινε να αντικαταστήσει την GATT ο επίσημος Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ) και η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) υποστήριξε αυτή την ιδέα. (Theodore H . Cohn: 338-339). Με τη συμφωνία που επετεύχθη στο πλαίσιο του Γύρου Ουρουγουάης (1986-1993) και η οποία άρχισε να εφαρμόζεται το 1995, η GATT αντικαταστάθηκε από τον ΠΟΕ κάνοντας τελικά πράξη αυτό που δεν είχε γίνει δυνατό το 1947 δηλαδή τη δημιουργία ενός διεθνούς οργανισμού για το εμπόριο. Η τελική πράξη που περιλαμβάνει τα αποτελέσματα των διαπραγματεύσεων της Ουρουγουάης, υπεγράφη στην Υπουργική συνάντηση του Marrakesh (12-15 Απριλίου 1994) και η εν λόγω συμφωνία θεσπίζει στο άρθρο 1 τον ΠΟΕ, ο οποίος αποτελεί το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τις εμπορικές σχέσεις μεταξύ των μελών του όσον αφορά τις επιμέρους συμφωνίες του οργανισμού. Συνεπώς, από

την 1 Ιανουαρίου 1995 και έπειτα ο βασικός οργανισμός για το εμπόριο είναι πλέον ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου. (Τσέλιος 2006: 186).

Σε αντιδιαστολή με την GATT, ο ΠΟΕ είναι ένας επίσημος και νομικά κατοχυρωμένος οργανισμός, όπως το ΔΝΤ και η παγκόσμια τράπεζα. Η GATT δεν εξαφανίστηκε αλλά επέστρεψε στο αρχικό της καθεστώς ως συμφωνία για τις εμπορευματικές συναλλαγές. Ο ΠΟΕ επιβλέπει τους εμπορικούς κανόνες στην GATT και μια σειρά από νέες συνθήκες που συζητήθηκαν στο Γύρο της Ουρουγουάης όπως:

- Τη Γενική Συμφωνία για τον τομέα των Υπηρεσιών (General Agreement on Trade in Services, GATS),
- Τη Συμφωνία για τα Σχετιζόμενα με το Εμπόριο Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας (Agreement on Trade – Related Intellectual Property Rights, TRIPs),
- Και τη συμφωνία για τα Επενδυτικά Μέτρα στον Τομέα του Εμπορίου (Agreement on Trade – Related Investment Measures, TRIMs).

Τέλος, η GATT θεωρείται ότι είναι η πιο σημαντική από αυτές τις συμφωνίες, διότι οι εμπορευματικές συναλλαγές αποτελούν το μεγαλύτερο τμήμα του διεθνούς εμπορίου. Οι αναπτυγμένες χώρες υπήρξαν οι βασικοί υποστηρικτές της διεύρυνσης του πεδίου του ΠΟΕ, ώστε να περιλαμβάνει την GATS, την TRIPs και την TRIMs για διάφορους λόγους. (Theodore H. Cohn: 339).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ (ΠΟΕ)

3.1. ΤΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ (ΠΟΕ)

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (*World Trade Organization*) είναι ο μοναδικός διεθνής οργανισμός που ασχολείται με τους κανόνες που διέπουν το εμπόριο μεταξύ των χωρών. Περιλαμβάνει μια σειρά από συμφωνίες, αποτελέσματα διαπραγματεύσεων της μεγάλης πλειοψηφίας των χωρών της παγκόσμιας κοινότητας και οι οποίες έχουν επικυρωθεί από τα εθνικά κοινοβούλια. Ο σκοπός του οργανισμού είναι η διευκόλυνση τόσο των παραγωγών αγαθών και υπηρεσιών, όσο και των εξαγωγέων και εισαγωγέων. Η Έδρα του Οργανισμού βρίσκεται στην Γενεύη της Ελβετίας και ιδρύθηκε την 1η Ιανουαρίου 1995 ως συνέχεια της Γενικής Συμφωνίας Εμπορίου και Δασμών (GATT). Σήμερα αριθμεί 153 κράτη – μέλη τα οποία συγκεντρώνουν πάνω από το 90% του Παγκόσμιου εμπορίου (Neil Nugent 2010: 371) αλλά και ακόμη 30 κράτη-παρατηρητές που αναζητούν την μονιμοποίηση τους ως μέλη. Χαρακτηριστικό είναι ότι η Ρωσία μετά από προσπάθειες 18 ετών πήρε τελικά την έγκριση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου για να γίνει μέλος του.

Οι στόχοι που έθεσαν τα μέλη του ΠΟΕ είναι η άνοδος του βιοτικού επιπέδου των κρατών-μελών σε συνδυασμό με την επίτευξη πλήρους απασχόλησης και αύξησης του πραγματικού εισοδήματος και της πραγματικής ζήτησης. Επιπλέον, στοχεύουν στην αύξηση της παραγωγής και του εμπορίου εμπορευμάτων και υπηρεσιών, καθώς επίσης στην αειφόρο ανάπτυξη και τη προστασία του περιβάλλοντος, οι οποίοι είναι τομείς πολύ σημαντικοί για όλες τις χώρες. Τέλος, τα μέλη του ΠΟΕ θέλουν να συνειδητοποιήσουν τις πραγματικές ανάγκες και την οικονομική κατάσταση των αναπτυσσομένων χωρών ώστε να μπορέσουν να τις βοηθήσουν αποτελεσματικά. (www.eurora.eu)

3.1.1.ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΠΟΕ

Ανώτατο όργανο του ΠΟΕ είναι η Υπουργική Συνδιάσκεψη η οποία αποτελείται από εκπροσώπους όλων των χωρών μελών και συνέρχεται τουλάχιστον μία φορά ανά διετία. Στο μεταξύ χρονικό διάστημα, ανώτατο όργανο είναι το Γενικό Συμβούλιο το οποίο συνέρχεται στην έδρα του οργανισμού στη Γενεύη και αποτελούμενο από εκπροσώπους όλων των μελών, ασκεί τα καθήκοντα του ΠΟΕ και επιβλέπει την

λειτουργία των συμφωνιών και των υπουργικών αποφάσεων. Υπό την καθοδήγηση του Γενικού Συμβουλίου τελούν τρία Επικουρικά Συμβούλια: Το Συμβούλιο Εμπορευματικών Συναλλαγών (Council for Trade in Goods), το Συμβούλιο για τα σχετιζόμενα με το Εμπόριο Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας (Council for Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights) και το Συμβούλιο για Συναλλαγές στον Τομέα Υπηρεσιών (Council for Trade in Services), τα οποία σχετίζονται με τις GATs, TRIPs και GATs. (www.wto.org). Συνεστήθησαν επίσης επιτροπές που εξαρτώνται από το Γενικό Συμβούλιο αλλά δεν υπάγονται στα τρία αυτά συμβούλια, όπως οι επιτροπές του «εμπορίου και ανάπτυξης», του «εμπορίου και περιβάλλοντος» και των «περιφερειακών συμφωνιών». Επιπλέον, δύο επιτροπές επιφορτίζονται με τη διαχείριση των δύο πλειομερών συμφωνιών σχετικά με το εμπόριο των αεροσκαφών πολιτικής αεροπορίας και τις δημόσιες συμβάσεις και τέλος το Γενικό Συμβούλιο διορίζει έναν γενικό διευθυντή, ο οποίος διευθύνει τη γραμματεία του ΠΟΕ.

Το Γενικό Συμβούλιο συνέρχεται και ως όργανο Ελέγχου της Εμπορικής Πολιτικής (Trade Policy Review Body) καθώς επίσης και ως όργανο Επίλυσης Διαφορών (Dispute Settlement Body), όταν απαιτείται. Θέλοντας να αυξήσει τη διαφάνεια στις πολιτικές κάθε μέλους, το Όργανο Ελέγχου της Εμπορικής Πολιτικής εξυπηρετεί την προώθηση της εμπιστοσύνης ότι οι συμφωνίες τηρούνται. Το Όργανο Επίλυσης Διαφορών συστήνει επιτροπές για τη διερεύνηση παραπόνων και την επιδίκαση εμπορικών διαφορών. Ένα κράτος μέλος μπορεί να καταφύγει σε διαδικασίες επίλυσης διαφορών αν κάποιο άλλο μέλος έχει παραβιάσει κάποιον κανονισμό του ΠΟΕ ή έχει υπαναχωρήσει από προηγούμενες συμφωνίες. Οι διαδικασίες επίλυσης διαφορών είναι περισσότερο δεσμευτικές και σύντομες με τον ΠΟΕ, σε αντίθεση με τις διαδικασίες στο πλαίσιο της GATT. Ενώ προηγουμένως ένα και μόνο μέλος της GATT μπορούσε να μπλοκάρει την υιοθέτηση μιας έκθεσης που παρήγαγε κάποια επιτροπή της GATT, τώρα για να μπλοκαριστούν εκθέσεις επιτροπών του ΠΟΕ απαιτείται συναίνεση των κρατών μελών, κάτι το οποίο δεν είναι ιδιαίτερα πιθανό. Ένα μέλος του ΠΟΕ μπορεί να προσβάλλει μια απόφαση επίλυσης διαφορών στο Εφετείο, ωστόσο αν το Εφετείο συμφωνήσει με την αναφορά της επιτροπής το μέλος πρέπει να εφαρμόσει τις υποδείξεις και να παράσχει την αποζημίωση. Αν μια χώρα αρνηθεί να εφαρμόσει μια έκθεση επιτροπής ή να παράσχει αποζημίωση, το Όργανο Επίλυσης των Διαφορών μπορεί να εξουσιοδοτήσει τον ενάγοντα να προχωρήσει σε αντίποινα. (Theodore H. Cohn: 340, 342)

3.1.2. ΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΟΥ ΠΟΕ

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου αποτελεί την κοινή θεσμική δομή για τη διεξαγωγή εμπορικών σχέσεων ανάμεσα στα μέλη για θέματα που καλύπτονται σε όλες τις συμφωνίες που περιλαμβάνει, καθώς επίσης χρησιμεύει και ως πλαίσιο (forum) διεξαγωγής των πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων ανάμεσα στα μέλη του. Αρμοδιότητα επίσης του ΠΟΕ είναι να λύνει εμπορικές διαφορές μεταξύ των κρατών αλλά και των οργανισμών και να καθορίζει τα νομοθετικά πλαίσια για το εμπόριο, ενώ ταυτόχρονα να παρακολουθεί τις πολιτικές εμπορίου των κρατών αν τηρούνται μέσα στα πλαίσια που έχουν οριστεί. Διαχειρίζεται επίσης το Μνημόνιο συμφωνίας για την επίλυση των διαφορών, καθώς και τον Μηχανισμό Εξέτασης της Εμπορικής Πολιτικής. Τέλος, συνεργάζεται με άλλους διεθνείς οργανισμούς όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την ομάδα της Παγκόσμιας Τράπεζας για τη διασφάλιση της συνοχής κατά την εκπόνηση οικονομικών πολιτικών σε παγκόσμιο επίπεδο. (www.europa.eu)

3.1.3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Καταρχήν, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου λαμβάνει τις αποφάσεις του με συναίνεση (consensus). Σε περίπτωση που είναι αδύνατον να επιτευχθεί συναίνεση, οι αποφάσεις λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία των ψήφων των ψηφιζόντων μελών, όπου κάθε μέλος του ΠΟΕ διαθέτει μία ψήφο. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ΕΚ), η οποία αποτελεί πλήρες μέλος του ΠΟΕ, διαθέτει αριθμό ψήφων ίσο προς τον αριθμό των κρατών μελών της τα οποία είναι και μέλη του ΠΟΕ. Η συμφωνία ορίζει ότι ο αριθμός ψήφων της ΕΚ και των κρατών μελών αυτής δεν υπερβαίνει σε καμία περίπτωση τον αριθμό των κρατών μελών της ΕΚ. (www.europa.eu) Σε ειδικές περιπτώσεις, απατούνται πλειοψηφίες 2/3 (για την τροποποίηση του ΠΟΕ και των συμφωνιών του) ή 3/4 (για την ερμηνεία του ΠΟΕ και άλλων συμφωνιών) του συνόλου των μελών ή ακόμη και ομοφωνία. Για απαρτία αρκεί η πλειοψηφία των μελών.

Τέλος, κάθε κράτος μέλος του ΠΟΕ μπορεί να υποβάλει στην υπουργική διάσκεψη προτάσεις για την τροποποίηση των διατάξεων διαφόρων πολυμερών εμπορικών συμφωνιών του ΠΟΕ.

3.1.4. ΟΙ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΛΑΒΑΝ ΜΕΡΟΣ ΣΤΟΝ ΠΟΕ

Στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η διεξαγωγή ενός ενιαίου ολοκληρωμένου γύρου εμπορικών διαπραγματεύσεων, ο οποίος θα εξασφαλίζει ισόρροπα οφέλη για όλα τα μέλη του ΠΟΕ και θα συμβάλλει σημαντικά στη σφαιρική οικονομική ανάπτυξη και στην περαιτέρω ενίσχυση ενός εμπορικού συστήματος βασισμένο σε κανόνες.

Βασική αρχή που πρέπει να διέπει τις διαπραγματεύσεις είναι η «ενιαία δέσμευση», δηλαδή η ταυτόχρονη εφαρμογή όλων των Συμφωνιών που θα επιτευχθούν από όλα τα μέλη του ΠΟΕ, απορρίπτοντας την περίπτωση της «πρώιμης συγκομιδής» (early harvest), της εφαρμογής δηλαδή κάθε συμφωνίας όταν αυτή ολοκληρώνεται.

Η σφαιρική αντίληψη της ΕΕ για τον ΠΟΕ είναι ότι πρόκειται για έναν διεθνή εμπορικό οργανισμό στον οποίο πρέπει να συζητούνται όλα τα ζητήματα που συνδέονται με το εμπόριο και το επηρεάζουν. Συνεπώς, στα ζητήματα που εξετάζει ο ΠΟΕ συγκαταλέγονται το περιβάλλον, τα εργασιακά δικαιώματα, ενώ δεν αποκλείεται και η μελλοντική συμπερίληψη και άλλων ζητημάτων. Η αντίληψη αυτή της ΕΕ αποτελεί την εφαρμογή της σύνδεσης του εμπορίου με την ανάπτυξη. Για ένα δικαιότερο εμπόριο, οι κανόνες του ΠΟΕ πρέπει να ενισχυθούν έτσι ώστε από το πολυμερές εμπόριο όλα τα κράτη και ιδίως τα αναπτυσσόμενα να έχουν ίσες ευκαιρίες να επωφεληθούν. Η ΕΕ οφείλει να συγκεράσει τις δύο αντίρροπες τάσεις έναντι των αναπτυσσομένων χωρών. Η προθυμία της για τη στήριξη τους εντός του πολυμερούς συστήματος πρέπει να συμβαδίζει με την ευρωπαϊκή κοινή γνώμη, η οποία παρουσιάζει ιδιαίτερες ευαισθησίες σε ζητήματα όπως το περιβάλλον, η υγεία και τα εργασιακά δικαιώματα τα οποία αντιμετωπίζονται με ιδιαίτερη επιφύλαξη από τις αναπτυσσόμενες χώρες.

Η έναρξη του νέου γύρου πολυμερών διαπραγματεύσεων επετεύχθη στην Ντόχα το 2001, περιλαμβάνοντας την έννοια του σφαιρικού γύρου και της ενιαίας δέσμευσης. Με την εμπιστοσύνη που το Συμβούλιο την περιβάλλει, η Επιτροπή έχει τη δυνατότητα να υποχωρήσει στις απαιτήσεις της ΕΕ σε κάποιους τομείς, εφόσον διαπιστώσει ότι η συμφωνία είναι αδύνατη, είτε επειδή θα έβλαπτε τα συνολικά συμφέροντα της ΕΕ στον ΠΟΕ, είτε επειδή ενδεχόμενη συμφωνία δεν θα κάλυπτε τα συμφέροντα της ΕΕ. Ενώ στη δεύτερη περίπτωση η Επιτροπή δεσμεύεται από την εντολή του Συμβουλίου, στην πρώτη περίπτωση το Συμβούλιο αντιλαμβάνεται τις ιδιαιτερότητες των πολυμερών διαπραγματεύσεων και την ανάγκη επίτευξης συναίνεσης από τα μέλη του ΠΟΕ, ώστε να υπάρξει συμφωνία.

Από τη Σιγκαπούρη στην Κανκούν.

Η 1^η Υπουργική Συνάντηση του ΠΟΕ στη Σιγκαπούρη το 1997 πέτυχε τη διεύρυνση των θεμάτων του ΠΟΕ με την προσθήκη των θεμάτων της Σιγκαπούρης, για τα οποία συστήθηκαν ειδικές ομάδες εργασίας. Μεταξύ της Υπουργικής Συνάντησης του Seattle μεσολάβησε μία Υπουργική Συνάντηση στη Γενεύη, «πανηγυρικού» χαρακτήρα για τα 50 έτη λειτουργίας του Seattle. Η 3^η Υπουργική Συνάντηση στο Seattle το Δεκέμβριο του 1999, έχει γίνει περισσότερο γνωστή για την πρώτη εμφάνιση του κινήματος κατά της παγκοσμιοποίησης παρά για τα αποτελέσματα της τα οποία άλλωστε δεν υπήρξαν, αφού οδηγήθηκε σε αποτυχία.

Η 4^η Υπουργική Συνάντηση του ΠΟΕ στην Ντόχα τον Κατάρ τον Νοέμβριο του 2001, ήταν η πρώτη διεθνής συνάντηση που πραγματοποιήθηκε μετά τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου. Το ανώτατο όργανο του ΠΟΕ κατέληξε σε συμφωνία για την έναρξη νέου γύρου πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων, οι οποίες θα απέβλεπαν στην περαιτέρω απελευθέρωση του παγκοσμίου εμπορίου. Η «Υπουργική Δήλωση της Ντόχα» προέβλεπε την έναρξη διαπραγματεύσεων την 01-01-2002 και την ολοκλήρωση τους εντός της τριετίας. Τα αποτελέσματα της συνάντησης στην Ντόχα ήταν θετικά για την ΕΕ, αφού επετεύχθη ο πρωταρχικός της στόχος που ήταν η έναρξη των διαπραγματεύσεων. Όσον αφορά τους επιμέρους στόχους της ΕΕ, είχε επιτευχθεί η πρόβλεψη έναρξης διαπραγματεύσεων για ζητήματα όπως το περιβάλλον, η επέκταση της προστασίας των γεωγραφικών ενδείξεων σε όλα τα γεωργικά προϊόντα, οι επενδύσεις και ο ανταγωνισμός. Αντιθέτως, η ΕΕ δεν πέτυχε την εξέταση των εργασιακών (κοινωνικών) δικαιωμάτων από τον ΠΟΕ.

Τα αποτελέσματα ήταν σημαντικά για τις αναπτυσσόμενες χώρες που πέτυχαν μεγάλο μέρος των διαπραγματευτικών τους στόχων χωρίς να αναλάβουν συγκεκριμένες δεσμεύσεις. Οι «Αναπτυξιακοί Στόχοι» που συμφωνήθηκαν στην Ντόχα αφορούν κυρίως την ειδική και διαφοροποιημένη μεταχείριση των αναπτυσσομένων χωρών (μεγαλύτερες μεταβατικές περίοδοι για εφαρμογή και τεχνική βοήθεια για τη δόμηση ικανοτήτων). Ο Γύρος της Ντόχα αποκαλείται και «Αναπτυξιακός Γύρος» ή «Αναπτυξιακή Ημερησία Διάταξη της Ντόχα» (Doha Development Agenda-D.D.A), λόγω των ωφελημάτων που προέκυψαν για τις αναπτυσσόμενες χώρες με σκοπό την ολοκληρωμένη ένταξη τους στο παγκόσμιο εμπορικό σύστημα. Στην Ντόχα διαπιστώθηκε ότι το παγκόσμιο εμπορικό σύστημα χρειάζεται σημαντικές αλλαγές ώστε τα οφέλη του να κατανεμηθούν δικαιότερα.



Ωστόσο, η συνέχεια δεν δικαιώσει τις προσδοκίες λόγω της φορτισμένης ατμόσφαιρας που είχε δημιουργηθεί από τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου 2001.

Στην 5^η Υπουργική Συνάντηση του ΠΟΕ στο Κανκούν του Μεξικό το Σεπτέμβριο του 2003, η οποία είχε τον χαρακτήρα ενδιάμεσης Συνάντησης για την παρακολούθηση της πορείας του αναπτυξιακού Γύρου που ξεκίνησε στην Ντόχα, διαπιστώθηκε περισσότερο η αδυναμία επίτευξης συμφωνίας. Στα μέλη του ΠΟΕ εμφανίζεται πλέον και η Κίνα, η οποία παίρνει αμέσως θέση μεταξύ των ισχυρών διαπραγματευτών και συμμετέχει στην «ευκαιριακή» ομάδα των 21.

Συνδεδεμένη πλέον στενά με την αναπτυξιακή πολιτική, η εμπορική πολιτική της ΕΕ στον ΠΟΕ αρχίζει πλέον να λαμβάνει διαφορετική μορφή, πλησιάζοντας όλο και περισσότερο την ανάπτυξη. Σε αυτό συντελούν βέβαια και τα αποτελέσματα του «Αναπτυξιακού Γύρου» που αποφασίσθηκε στην Ντόχα, αλλά και πολλοί άλλοι παράγοντες, όπως η ανάγκη της ΕΕ να επιτύχει την ολοκλήρωση του Γύρου Διαπραγματεύσεων ώστε να υπάρξουν οφέλη για το παγκόσμιο εμπόριο. Η περαιτέρω απελευθέρωση του εμπορίου και το αμοιβαίο άνοιγμα των αγορών της ΕΕ και των λοιπών εταίρων του ΠΟΕ παραμένει μεταξύ των προτεραιοτήτων της ΕΕ για τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις και θεωρείται σημαντικός παράγοντας για την επίτευξη του πρωταρχικού στόχου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που είναι η ανάπτυξη και οι νέες θέσεις εργασίας.

Με την «ανάπτυξη» ως παράγοντα διαμόρφωσης της εμπορικής πολιτικής, η αντίληψη περί ανοίγματος των αγορών πρέπει να εξαρτάται πλέον από το βαθμό ανάπτυξης της κάθε χώρας, κατά πλήρη εφαρμογή της αρχής της διαφοροποιημένης μεταχείρισης. Προκειμένου να επιτύχει την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων αυτών, η ΕΕ φαίνεται να παρουσιάζει όλο και μεγαλύτερη ευελιξία. Έτσι, ενώ μερικοί στόχοι της φαίνεται να θυσιάζονται στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων με αντάλλαγμα την προοπτική επίτευξης συμφωνίας σε άλλους τομείς, στην εμπορική πολιτική της ΕΕ στον ΠΟΕ έναντι των αναπτυσσομένων χωρών αρχίζουν να εισάγονται νέες αρχές πολιτικής, όπως το μη αμοιβαίο άνοιγμα αγορών με τις αναπτυσσόμενες χώρες, ή η κατά περίπτωση αντιμετώπιση τους.

Εκτός από τις πολυμερείς εμπορικές διαπραγματεύσεις και συζητήσεις που διεξάγονται στο πλαίσιο του ΠΟΕ, η ΕΕ διατηρεί ή συνάπτει και διμερείς εμπορικές σχέσεις με χώρες ή περιφερειακούς οργανισμούς με σκοπό την προώθηση και την απελευθέρωση του εμπορίου. Εφόσον πρόκειται για διαπραγματεύσεις αυτές μπορούν να καταλήξουν στη σύναψη «προτιμησιακής» (preferential) ή μη προτιμησιακής»

εμπορικής συμφωνίας ή σε περιφερειακό διάλογο. Στις προτιμησιακές συμφωνίες οι παραχωρήσεις μεταξύ της ΕΕ και του αντισυμβαλλόμενου μέρους δεν επεκτείνονται σε τρίτους. Σε κάθε περίπτωση, είτε δηλαδή πρόκειται για αμιγή εμπορική συμφωνία είτε για γενικότερη Συμφωνία Πλαισίου (το οποίο προτιμά τα τελευταία χρόνια η ΕΕ), οι σχετικές με το εμπόριο διατάξεις πρέπει να είναι συμβατές με τους κανόνες του ΠΟΕ. Η συμβατότητα αυτή ελέγχεται από την επιτροπή 207 και μπορεί να λαμβάνει διάφορες μορφές. Σε περιπτώσεις όπου η συμφωνία είναι καταφανώς ασύμβατη με τους κανόνες του ΠΟΕ χρησιμοποιείται η πρακτική της «παρέκκλισης», η οποία πάντως πρέπει να εγκριθεί από το Γενικό Συμβούλιο του ΠΟΕ. (Τσέλιος 2006: 199-202)

3.2. ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

Το δεύτερο παράρτημα της Συμφωνίας του ΠΟΕ θεσπίζει τον Μηχανισμό Επίλυσης Διαφορών (ΜΕΔ) που προκύπτουν μεταξύ των μελών του ΠΟΕ από την εφαρμογή της κάθε συμφωνίας, που περιλαμβάνεται στην Τελική Πράξη του Γύρου της Ουρουγουάης. Ως Όργανο Επίλυσης Διαφορών (ΟΕΔ) ορίζεται το Γενικό Συμβούλιο του ΠΟΕ, και κατά αυτό τον τρόπο ο οργανισμός συγκεντρώνει στο ίδιο όργανο (Γενικό Συμβούλιο) τη νομοθετική και τη δικαστική εξουσία, ενώ η εκτελεστική εξουσία ασκείται ουσιαστικά από τα μέλη του σε εθνικό επίπεδο. Στο ΟΕΔ μπορούν να προσφύγουν μόνο τα μέλη του ΠΟΕ, δηλαδή κράτη αποκλειομένων έτσι των φυσικών προσώπων και των εταιρειών. Το ΟΕΔ παρουσιάζει δύο βαθμούς δικαιοδοσίας. Στον πρώτο βαθμό (όργανο Επίλυσης Διαφορών) εισάγονται όλες οι διαφορές, ενώ στο δευτεροβάθμιο όργανο εξετάζονται οι προσφυγές κατά των πρωτόδικων αποφάσεων. (Τσέλιος 2006: 193)

Το εν λόγω σύστημα επίλυσης των διαφορών καλύπτει όλες τις πολυμερείς εμπορικές συμφωνίες. Πράγματι, εφαρμόζεται στο εμπόριο των εμπορευμάτων, στο εμπόριο των υπηρεσιών και στα θέματα που έχουν σχέση με την πνευματική ιδιοκτησία. Επίσης, εφαρμόζεται στις διαφορές που προκύπτουν από την πλειομερή συμφωνία για τις δημόσιες συμβάσεις. Ορισμένες από τις συμφωνίες αυτές περιέχουν διατάξεις σχετικά με την επίλυση των διαφορών, που εφαρμόζονται μόνο στις διαφορές που υπάγονται στην εν λόγω συμφωνία και που δύνανται να συμπληρώνουν ή να τροποποιούν τους κανόνες του μνημονίου συμφωνίας.

Τη διαχείριση του συστήματος επίλυσης διαφορών αναλαμβάνει ένα όργανο επίλυσης διαφορών (ΟΕΔ) που ιδρύεται με το μνημόνιο συμφωνίας. Όλα τα μέλη του

ΠΟΕ δύνανται να συμμετέχουν στις συναντήσεις του ΟΕΔ. Ωστόσο, στις περιπτώσεις που το ΟΕΔ διαχειρίζεται διατάξεις σχετικά με την επίλυση διαφορών μιας πλειομερούς εμπορικής συμφωνίας, μόνο τα μέλη που είναι μέρη στη συμφωνία αυτή δύνανται να λαμβάνουν μέρος στη διαδικασία λήψης αποφάσεων ή μέτρων, στην οποία προβαίνει ο ΟΕΔ σε ό,τι αφορά τις διαφορές που αφορούν τη συμφωνία αυτή.

Η διαδικασία επίλυσης των διαφορών ενεργοποιείται όταν ένα μέλος υποβάλλει σε ένα άλλο, αίτημα διεξαγωγής διαβούλεύσεων για ένα συγκεκριμένο ζήτημα. Οι διαβούλεύσεις αυτές αρχίζουν εντός προθεσμίας τριάντα ημερών από την υποβολή του αιτήματος. Εάν με τις διαβούλεύσεις δεν επιλυθεί η διαφορά, ένα μέλος δύνανται να ζητήσει στο ΟΕΔ να συστήσει ειδική ομάδα, αποτελούμενη από τρεις ανεξάρτητους πραγματογνώμονες για να αποφανθεί επί του θέματος. Εξάλλου, τα μέρη δύνανται να συμφωνήσουν εκουσίως να προσφύγουν σε άλλα μέσα επίλυσης των διαφορών, συμπεριλαμβανομένων των καλών υπηρεσιών, της συμφιλίωσης, της διαμεσολάβησης και της διαιτησίας.

Μετά την ακρόαση των μερών, ειδική ομάδα υποβάλλει έκθεση στο ΟΕΔ. Η ειδική ομάδα οφείλει να ολοκληρώσει τις εργασίες της εντός προθεσμίας έξι μηνών ή σε επείγοντα περίπτωση, εντός τριών μηνών. Η έκθεση εξετάζεται από το ΟΕΔ για να εγκριθεί εντός είκοσι ημερών μετά την κοινοποίησή της στα μέλη. Εγκρίνεται εντός προθεσμίας εξήντα ημερών από την κοινοποίησή της, εκτός εάν το ΟΕΔ αποφασίσει με συναίνεση, να μην την εγκρίνει (αντίθετη ή αρνητική συναίνεση) ή αν ένα από τα μέρη γνωστοποιήσει την πρόθεσή του να ασκήσει έφεση.

Πράγματι, το σύστημα επίλυσης διαφορών του ΠΟΕ παρέχει σε κάθε μέρος που συμμετέχει σε διαδικασία της ειδικής ομάδας τη δυνατότητα να ασκήσει έφεση. Ωστόσο αυτό περιορίζεται στα θέματα δικαίου που καλύπτονται από την έκθεση της ειδικής ομάδας και στις ερμηνείες του δικαίου τις οποίες αυτή παρέχει. Η έφεση εξετάζεται από το μόνιμο δευτεροβάθμιο δικαιοδοτικό όργανο που αποτελείται από επτά μέλη διοριζόμενα από το ΟΕΔ με τετραετή θητεία. Τρία από αυτά διορίζονται για συγκεκριμένη υπόθεση. Η έκθεση του δευτεροβάθμιου δικαιοδοτικού οργάνου πρέπει να γίνει αποδεκτή ανεπιφύλακτα από τα μέρη στη διαφορά και να εγκριθεί από το ΟΕΔ, εκτός εάν υπήρξε αρνητική συναίνεση, δηλαδή συναίνεση για τη μη έγκριση της έκθεσης.

Το ΟΕΔ επιβλέπει την εφαρμογή των συστάσεων ή αποφάσεων που λαμβάνονται, και κάθε ζήτημα που τελεί σε εκκρεμότητα παραμένει στην ημερήσια διάταξη των συνεδριάσεών του μέχρις ότου επιλυθεί. Επίσης, καθορίζονται προθεσμίες για την

εφαρμογή των συστάσεων που περιλαμβάνονται στις εκθέσεις των ειδικών ομάδων. Όταν ένα μέρος δεν είναι σε θέση να εφαρμόσει τις συστάσεις εντός ευλόγου προθεσμίας, υποχρεούται να προβεί σε διαπραγματεύσεις με τον καταγγέλλοντα ώστε να εξευρεθεί αμοιβαία αποδεκτή ρύθμιση. Εάν δεν καταλήξουν πουθενά οι διαπραγματεύσεις αυτές, το ΟΕΔ δύναται να επιτρέψει στον καταγγέλλον μέρος να αναστείλει την εφαρμογή των παραχωρήσεων ή υποχρεώσεων έναντι του άλλου μέρους. Η αντιστάθμιση και η αναστολή των παραχωρήσεων αποτελούν ωστόσο προσωρινές μόνο λύσεις, που δύνανται να εφαρμοστούν μέχρις ότου εφαρμοστούν οι συστάσεις του ΟΕΔ από το σχετικό μέλος.

Σε κάθε περίπτωση, τα μέλη του ΠΟΕ δεσμεύονται να μην προσδιορίζουν από μόνα τους κατά πόσον υφίσταται παραβίαση των υποχρεώσεων που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο του ΠΟΕ, ούτε να αναστέλλουν τις παραχωρήσεις. Οφείλουν να εφαρμόζουν τους κανόνες και τις διαδικασίες επίλυσης των διαφορών του μνημονίου συμφωνίας. Εξάλλου, το μνημόνιο συμφωνίας για την επίλυση των διαφορών αναγνωρίζει την ιδιαίτερη θέση των αναπτυσσομένων χωρών και των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών μελών του ΠΟΕ. Οι αναπτυσσόμενες χώρες δύνανται να επιλέξουν συνοπτική διαδικασία, να ζητήσουν μεγαλύτερες προθεσμίες ή να ζητήσουν συμπληρωματική νομική βοήθεια. Τα μέλη του ΠΟΕ ενθαρρύνονται να δίδουν ιδιαίτερη σημασία στην κατάσταση των αναπτυσσόμενων χωρών μελών. (www.europa.eu)

Η ΕΕ είναι από τους συχνότερες χρήστες του ΜΕΔ. Εκεί, η Επιτροπή εκπροσωπεί την ΕΕ όχι μόνον όταν αυτή είναι προσφεύγουσα αλλά και όταν η προσφυγή έχει ασκηθεί εις βάρους κράτους – μέλους της ΕΕ. Σε αυτή την περίπτωση η Επιτροπή διαφυλάττει το κοινοτικό δίκαιο. Η κατά τα ανωτέρω εκπροσώπηση της ΕΕ ή και των κρατών–μελών είναι ενδιαφέρουσα καθόσον μπορεί να επηρεάζει ζητήματα αρμοδιοτήτων μεταξύ της Κοινότητας και των κρατών μελών. Με την ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία, εφόσον η διαφορά αφορά τομέα μικτής αρμοδιότητας είναι απαραίτητη η λήψη απόφασης με ομοφωνία από το Συμβούλιο προκειμένου να ξεκινήσει η διαδικασία από την ΕΕ, ενώ η ίδια ομοφωνία απαιτείται και για να εγκριθεί η αμυντική πολιτική της ΕΕ εφόσον η προσφυγή στρέφεται κατά της Κοινότητας ή ενός κράτους–μέλους. Αντίθετα, εάν ο τομέας τον οποίο αφορά η προσφυγή εμπίπτει στην κοινοτική διαδικασία αρκεί η ενισχυμένη πλειοψηφία του Συμβουλίου.

Όσον αφορά τις περαιτέρω συνέπειες της απόφασης του ΜΕΔ στο εσωτερικό της ΕΕ, η προσαρμογή γίνεται με κανονισμούς οι οποίοι ακολουθούν την συνήθη

νομοθετική διαδικασία της ΕΕ, ωστόσο η διαδικασία τους είναι ταχύτερη αφού είναι συγκεκριμένες οι ρυθμίσεις που πρέπει να νομοθετηθούν. Η ασυμβατότητα του κοινοτικού δικαίου με τους κανόνες του ΠΟΕ, όταν αυτή διαπιστώνεται από το ΟΑΕΔ, δεν παρέχει δικαίωμα προσβολής του Κανονισμού αυτού (και κατ' επέκταση αιτήματος προς αποζημίωση).

Είναι αξιοσημείωτο ότι η ερμηνεία των διατάξεων του ΜΕΔ έχει αποτελέσει αντικείμενο έντονης διαφωνίας μεταξύ των μελών του ΠΟΕ και επιπλέον ότι στο ΟΕΔ έχουν λάβει χώρα εντονότατες και μακροχρόνιες διαμάχες μεταξύ των μελών του ΠΟΕ, με πιο σημαντικές τις διαφορές μεταξύ ΕΕ-ΗΠΑ για τις μπανάνες και για τη νομοθεσία των ΗΠΑ «Foreign Sales Corporation». Τέλος, οι αποφάσεις του ΟΕΔ είναι ίσως οι μοναδικές ενός διεθνούς οργανισμού που εμπεριέχουν το στοιχείο της εκτελεσιμότητας. (Τσέλιος 2006: 193-194)

3.3. ΤΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΕ

3.3.1. ΤΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΕ

Ο ΠΟΕ, ένας γνήσια παγκόσμιος οργανισμός για το εμπόριο, επιβλέπει όχι μόνο τις εμπορευματικές συναλλαγές αλλά και τις συναλλαγές στον τομέα υπηρεσιών και δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και επενδύσεων στον κλάδο του εμπορίου. Είναι γεγονός ότι εκτός από τις χώρες που είναι μέλη του και άλλα κράτη επιθυμούν να συμμετάσχουν στον ΠΟΕ καθώς τα πλεονεκτήματα που απορρέουν από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου είναι πολύ σημαντικά.

Καταρχήν, ο ΠΟΕ βοηθά στην παγκοσμιοποίηση των αγορών το οποίο αποτελεί σημαντικό όφελος για τους παραγωγούς και τους καταναλωτές, μιας και νέες αγορές ανοίγονται για τα προϊόντα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι καταναλωτές έχουν πρόσβαση σε ένα πιο ευρύ φάσμα αγαθών και υπηρεσιών και μπορούν να επιλέξουν τα καλύτερα δυνατά προϊόντα ανάλογα με τις ανάγκες και τις προτιμήσεις τους. Επιπλέον, η παγκοσμιοποίηση επιτρέπει στις χώρες να χρησιμοποιούν τους πόρους τους πιο αποτελεσματικά και αποδοτικά και οδηγεί στην εισαγωγή νέων τεχνολογιών, δημιουργεί νέες βιομηχανίες και προωθεί την ταχύτερη οικονομική ανάπτυξη.

Ο ΠΟΕ συντελεί στην προώθηση της ειρήνης στο εσωτερικό των εθνών. Συγκεκριμένα, συντελώντας στην ομαλή λειτουργία του εμπορίου αλλά και

παρέχοντας στις χώρες ένα εποικοδομητικό και δίκαιο σύστημα ώστε να αντιμετωπίζουν τις διαφορές τους σε θέματα εμπορίου, αναπτύσσεται διεθνής εμπιστοσύνη και προωθείται η ειρήνη μεταξύ των κρατών-μελών. Επιπλέον, δεδομένου ότι το εμπόριο τα τελευταία χρόνια επεκτείνεται σε όγκο, σε αριθμό των προϊόντων που διακινούνται καθώς επίσης και σε αριθμό των χωρών και εμπορικών εταιρειών, υπάρχει πλέον μεγαλύτερη πιθανότητα να προκύψουν διαφορές μεταξύ των χωρών. Ο ΠΟΕ όμως βοηθά στην ειρηνική και εποικοδομητική επίλυση αυτών των διαφορών και σε περίπτωση που αυτό είχε αφεθεί στα κράτη μέλη, οι διαφορές αυτές μπορεί να οδηγούσαν σε πολύ πιο σοβαρές συγκρούσεις μεταξύ τους.

Επιπλέον, ο ΠΟΕ βασίζεται σε ένα σύστημα κανόνων και όχι στη δύναμη με αποτέλεσμα να διευκολύνεται η ζωή όλων των εμπορικών χωρών, αφού αφενός ο ΠΟΕ μειώνει τις ανισότητες μεταξύ των χωρών δίνοντας στις μικρότερες χώρες περισσότερο φωνή και προσπαθώντας να ενσωματώσει τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες και μεταβατικές οικονομίες στο παγκόσμιο εμπορικό καθεστώς και αφετέρου απελευθερώνει τις μεγάλες δυνάμεις από την πολυπλοκότητα του να πρέπει να διαπραγματευτούν εμπορικές συμφωνίες με κάθε ένα από τα κράτη-μέλη ξεχωριστά.

Το ελεύθερο εμπόριο το οποίο προωθεί και ενισχύει ο ΠΟΕ, συντελεί στη μείωση του κόστους διαβίωσης. Συγκεκριμένα, ο προστατευτισμός είναι ακριβός γιατί αυξάνει τις τιμές, ενώ ο ΠΟΕ μειώνει τα εμπόδια και τους φραγμούς στο εμπόριο μέσω των διαπραγματεύσεων και εφαρμόζει την αρχή της μη διάκρισης, με αποτέλεσμα να μειώνεται το κόστος παραγωγής (λόγω του ότι οι εισαγωγές που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή είναι φθηνότερες) και συνεπώς να μειώνονται οι τιμές των τελικών αγαθών και υπηρεσιών, και εν τέλει το κόστος ζωής να είναι χαμηλότερο.

Επιπροσθέτως, μειώνοντας τα εμπόδια για το εμπόριο αυξάνονται οι εξαγωγές και μειώνεται το κόστος των εισαγωγών με αποτέλεσμα να κερδίζει η χώρα σε συνάλλαγμα και να αυξάνεται το εισόδημα της. Τέλος, το ελεύθερο εμπόριο δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας και τονώνει την οικονομική ανάπτυξη το οποίο είναι πολύ θετικό για τους εργαζομένους της κάθε χώρας.

Η λειτουργία του ΠΟΕ βασίζεται σε ορισμένες βασικές αρχές οι οποίες κάνουν το σύστημα οικονομικά πιο αποδοτικό και περιορίζουν το κόστος. Με την επιβολή ενιαίων δασμών στα προϊόντα διευκολύνεται σημαντικά η ζωή των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στο διεθνές εμπόριο και οι παραγωγοί των προϊόντων και υπηρεσιών. Οι αρχές αυτές περιλαμβάνουν τις αρχές της μη διακριτικής

μεταχείρισης, της διαφάνειας (το κοινό έχει πρόσβαση σε λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με τις πολιτικές, τους κανόνες και τους κανονισμούς), της αυξημένης βεβαιότητας σχετικά με τους όρους των συναλλαγών, την απλοποίηση και τυποποίηση των διαδικασιών και άλλα συναφή μέτρα που απλοποιούν το εμπόριο. Αποτέλεσμα όλων των ανωτέρω, είναι οι συναλλαγές να είναι πλέον απλούστερες, να μειώνεται το κόστος των εταιρειών και να αυξάνεται η εμπιστοσύνη τους στο μέλλον το οποίο οδηγεί σε περισσότερες ευκαιρίες εργασίας και σε πρόσβαση των καταναλωτών σε καλύτερα προϊόντα και υπηρεσίες.

Τέλος, το σύστημα του ΠΟΕ θωρακίζει την κάθε κυβέρνηση ενάντια στις πιέσεις των διαφόρων ομάδων συμφερόντων (lobbies), καθώς επίσης ενθαρρύνει και την καλή κυβέρνηση η οποία αποθαρρύνει ζημιογόνες πολιτικές, όπως για παράδειγμα την πολιτική των ποσοστώσεων (quotas) η οποία μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση των τιμών των προϊόντων και υπηρεσιών καθώς και σε σημαντική αύξηση του κέρδους των επιχειρήσεων, όπου αυτά τα χρήματα υπάρχει η περίπτωση να χρησιμοποιηθούν από τις ομάδες συμφερόντων (lobbies) για τη εξυπηρέτηση των δικών τους συμφερόντων. (www.wto.org)

3.3.2. ΤΑ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΕ

Αν και η λειτουργία του ΠΟΕ έχει αποφέρει ιδιαίτερα σημαντικά αποτελέσματα σε όλα τα κράτη-μέλη, υπάρχουν ωστόσο διάφορες απόψεις που παραθέτουν ορισμένα μειονεκτήματα του. Συγκεκριμένα, θεωρούν ότι η παγκοσμιοποίηση την οποία προωθεί ο ΠΟΕ, συνέβαλε στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος, οδήγησε στην αύξηση της ανεργίας και την καθοδική πίεση των μισθών και δυσκόλεψε την ικανότητα των φτωχών χωρών να προσαρμοστούν.

Επιπλέον, υποστηρίζουν ότι ο ΠΟΕ δεν λειτουργεί ισορροπημένα, το οποίο διαπιστώνεται από το γεγονός ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές στις προσδοκίες μεταξύ αναπτυσσόμενων και ανεπτυγμένων χωρών και ότι δεν δίνεται η απαραίτητη σημασία στις ανάγκες και στην οικονομική κατάσταση των αναπτυσσόμενων χωρών. Πολλές χώρες επιπλέον είναι απρόθυμες να συμβιβαστούν γιατί θεωρούν ότι υπάρχουν απειλές για τις ευάλωτες βιομηχανίες ακόμα και για την εθνική τους κυριαρχία, λόγω των αυστηρών προϋποθέσεων που απαιτούνται για την ένταξη τους στον ΠΟΕ. (www.wto.org)

Και τέλος, ένα βασικό πρόβλημα που αντιμετώπισε ο Γύρος της Ντόχα στο Κατάρ ήταν ότι ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ) έχει γίνει τόσο μεγάλος

και σύνθετος (αποτελείται από πολλά μέλη) που είναι δύσκολο να καταλήξει σε συναίνεση για επίμαχα ζητήματα. (Theodore H. Cohn: 345)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ Ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ (ΠΟΕ)

Λόγω της αποκλειστικής της αρμοδιότητας σε εμπορικά θέματα, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα συμμετέχει στο παγκόσμιο εμπόριο ασκώντας η ίδια εμπορική δραστηριότητα, αλλά και συμμετέχοντας ενεργά στις δομές που αποσκοπούν στη διευκόλυνση του παγκόσμιου εμπορίου όπως η GATT και από το 1995 και έπειτα, ο ΠΟΕ.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μία από τις σημαντικότερες εμπορικές περιοχές στον κόσμο και ανέκαθεν διαδραμάτιζε σπουδαίο ρόλο στις δομές που είναι υπεύθυνες για τη διευκόλυνση του παγκόσμιου εμπορίου: τη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT) και στη συνέχεια τον ΠΟΕ. Οι τρέχοντες στόχοι της ΕΕ είναι η ελευθέρωση του εμπορίου αγαθών, υπηρεσιών και επενδύσεων προκειμένου να εξασφαλιστεί η ανάπτυξη του εμπορίου και κατά συνέπεια η οικονομική ευημερία. Επιπροσθέτως, η προάσπιση των ευρωπαϊκών συμφερόντων και ιδίως σε ορισμένους τομείς της βιομηχανίας, της γεωργίας, των δημοσίων υπηρεσιών και του πολιτισμού και τέλος η παροχή ενός πλαισίου για την απελευθέρωση του εμπορίου μέσω κανόνων που στοχεύουν στη προστασία του περιβάλλοντος, στη προστασία των εργαζομένων και τη διασφάλιση ότι οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες θα λάβουν δίκαιο μερίδιο.

4.1. Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΕΕ ΣΤΑ ΒΑΣΙΚΟΤΕΡΑ ΣΤΑΔΙΑ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΠΟΕ

Την περίοδο 1996 και 1997

Μετά την υπουργική διάσκεψη του ΠΟΕ στη Σιγκαπούρη τον Δεκέμβριο του 1996, η Ευρωπαϊκή Ένωση διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο καθ' όλη τη διάρκεια του 1997. Συγκεκριμένα, έδωσε αξιοσημείωτη ώθηση στη σύναψη τριών σημαντικών συμφωνιών α) σχετικά με τις τεχνολογίες των πληροφοριών όπου δέχθηκε δασμολογικές μειώσεις αλλά και την κατάργηση της είσπραξης ορισμένων δασμών στο πλαίσιο του κοινού δασμολογίου της, β) τις βασικές τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες και γ) τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες.



Επίσης, παρείχε το κίνητρο για τη διάσκεψη σχετικά με τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και την ένταξη αυτών των χωρών στο παγκόσμιο εμπορικό σύστημα που είναι μία από τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (www.europa.eu). Η διάσκεψη όρισε ότι μακροπρόθεσμα η πρόσβασή τους στις αγορές πρέπει να είναι ελεύθερη από τελωνειακούς δασμούς.

Την περίοδο 1998 και 1999

Μετά την υπουργική διάσκεψη του 1998 στη Γενεύη, η Ευρωπαϊκή Ένωση διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στο γενικό συμβούλιο του ΠΟΕ κατά την προετοιμασία της διάσκεψης του 1999 στο Σιάτλ. Οι στόχοι της ήταν η θέσπιση κανόνων που θα διέπουν την ελευθέρωση σε διάφορους τομείς (όπως επενδύσεις, ανταγωνισμός, δημόσιες συμβάσεις), η αναγωγή του περιβάλλοντος σε σημαντικό τομέα που πρέπει να λαμβάνει ιδιαίτερης προσοχής, ο διάλογος για τα κοινωνικά πρότυπα και η αναγνώριση των συμφερόντων των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών. Και καθώς η διάσκεψη (Νοέμβριος–Δεκέμβριος του 1999) δεν είχε επιτυχία, η Ευρωπαϊκή Ένωση υποστήριξε τη διεξαγωγή ενός νέου γύρου διαπραγματεύσεων.

Την περίοδο 2000–2001

Στη διάρκεια του 2000 η Ευρωπαϊκή Ένωση προσπάθησε να αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη και πέτυχε συναίνεση όσον αφορά την έναρξη ενός νέου γύρου διαπραγματεύσεων με στόχο όχι μόνο τη συνέχιση της διαδικασίας ελευθέρωσης του εμπορίου, αλλά και τη θέσπιση ενός πιο σταθερού κανονιστικού πλαισίου, την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης και τη συνδρομή προς τις αναπτυσσόμενες χώρες. (www.europa.eu). Διαδραμάτισε ενεργό ρόλο στις ομάδες εργασίας του ΠΟΕ, ειδικότερα στην επιτροπή τεχνικών εμποδίων στο εμπόριο, όπου κατέθεσε προτάσεις για τη διεθνή τυποποίηση και επισήμανση. Υποστήριξε την προσχώρηση της Κίνας στον οργανισμό, η οποία πραγματοποιήθηκε το 2001 μαζί με την προσχώρηση της Ταϊβάν.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση επιδοκίμασε την απόφαση της υπουργικής διάσκεψης της Ντόχα (Νοέμβριος του 2001) για την έναρξη ενός νέου γύρου εμπορικών διαπραγματεύσεων, ο οποίος διήρκεσε τρία χρόνια. Η διάσκεψη εξέφρασε τις ελπίδες της να ενισχύσει την ανάπτυξη μέσω της περαιτέρω ελευθέρωσης καθώς και της μεγαλύτερης ρύθμισης του συστήματος μέσω συμφωνιών για τις επενδύσεις, τον



ανταγωνισμό και τις δημόσιες συμβάσεις. Επίσης, εξέφρασε τη στήριξή της για τις αναπτυσσόμενες χώρες όπου η επιρροή τους ενισχύθηκε σε αυτή τη διάσκεψη.

Την περίοδο 2002–2003

Μετά τη διάσκεψη της Ντόχα, η Ευρωπαϊκή Ένωση διαδραμάτισε πρωταγωνιστικό ρόλο όσον αφορά τις πρωτοβουλίες για τη διασφάλιση της επιτυχίας του νέου γύρου διαπραγματεύσεων που ξεκίνησαν το 2001. Επιδιώκοντας την επίτευξη των στόχων της για περαιτέρω ελευθέρωση, αυστηρότερους κανόνες και προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης, επικεντρώθηκε ειδικότερα στην τεχνική βοήθεια προς τις αναπτυσσόμενες χώρες για την εφαρμογή των κανόνων και τη συμμετοχή στο πολυμερές εμπορικό σύστημα. (www.europa.eu).

Ωστόσο, η υπουργική διάσκεψη του 2003 (που διεξήχθη τον Σεπτέμβριο στο Κανκούν) ήταν μια πλήρης αποτυχία εξαιτίας κυρίως των προβλημάτων της γεωργίας. Υπήρξε μια σύγκρουση Βορρά–Νότου, ιδιαίτερα μεταξύ του συνασπισμού Ηνωμένων Πολιτειών–Ευρωπαϊκής Ένωσης και της αποκαλούμενης ομάδας των 21, με επικεφαλής την Κίνα, τη Βραζιλία και την Ινδία, που είχε ως κύριο στόχο την κατάργηση των γεωργικών επιδοτήσεων των δύο μεγάλων ενώσεων της Δύσης.

Την περίοδο 2004–2006

Τα μέλη του ΠΟΕ ενέκριναν μια συμφωνία-πλαίσιο στις 31 Ιουλίου 2004. Η εν λόγω συμφωνία εστιάζει στη γεωργία, στην πρόσβαση στις αγορές των μη γεωργικών προϊόντων, στις υπηρεσίες ανάπτυξης και τη διευκόλυνση του εμπορίου. Η τελική συμφωνία καλύπτει επίσης το εμπόριο, το περιβάλλον, την επίλυση των διαφορών, τις γεωγραφικές ενδείξεις και τους κανόνες κατά του ντάμπινγκ.

Τον Δεκέμβριο του 2005 στο Χονγκ Κονγκ τα μέλη του ΠΟΕ συμφώνησαν να καταργήσουν όλες τις επιδοτήσεις στις αγροτικές εξαγωγές έως το 2013.

Την περίοδο 2007–2008

Οι διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ντόχα, που είχαν διακοπεί επισήμως στις 23 Ιουλίου 2006, ξεκίνησαν εκ νέου τον Φεβρουάριο του 2007 μετά τη σύνοδο κορυφής του Νταβός. Εντούτοις, έως σήμερα εξακολουθούν να υφίστανται διαφορές επί των βασικών υπό εξέταση ζητημάτων. Τα πιο εναίσθητα θέματα, όπως η πρόσβαση στις αγορές γεωργικών και βιομηχανικών προϊόντων, καθώς και η απελευθέρωση της αγοράς υπηρεσιών, ουσιαστικά δεν έχουν προχωρήσει καθόλου. Η Ευρωπαϊκή

Ένωση θα ήθελε να διατηρήσει ένα επίπεδο δασμολογικής προστασίας για τα γεωργικά της προϊόντα, ενώ οι Ηνωμένες Πολιτείες διστάζουν να μειώσουν σημαντικά τις επιδοτήσεις προς τους γεωργούς τους. Ο νέος αμερικανικός νόμος-πλαίσιο για τη γεωργία (Farm Bill) που εγκρίθηκε από το Κογκρέσο τον Ιούνιο του 2008 προβλέπει μεγάλη αύξηση των γεωργικών επιδοτήσεων της τάξης των 290 εκατ. δολαρίων για πέντε έτη. Τέλος, οι αναδυόμενες χώρες και ιδιαίτερα η Βραζιλία και η Ινδία απαιτούν σημαντικότερες παραχωρήσεις, αλλά δύσκολα θα δεχθούν να μειώσουν ως αντιστάθμιση τους δασμούς που ισχύουν για τα βιομηχανικά προϊόντα.

Η αποτυχία των διαπραγματεύσεων (η διάσκεψη της Γενεύης, 21–29 Ιουλίου 2008)

Με την ελπίδα ότι θα διασωθούν οι διαπραγματεύσεις από το τέλμα και θα ολοκληρωθεί ο Γύρος της Ντόχα στο σύνολό του πριν το τέλος του 2008, ο γενικός διευθυντής του ΠΟΕ Pascal Lamy, συγκάλεσε στις 21 Ιουλίου 2008 στη Γενεύη σε διάσκεψη τους υπουργούς των 153 κρατών μελών του ΠΟΕ και τους πρότεινε ένα σχέδιο συμβιβασμού επί των σημαντικότερων σημείων της διαπραγμάτευσης.

Μετά όμως από εννέα ημέρες έντονων διαπραγματεύσεων, επήλθε η αποτυχία κυρίως λόγω της διαφωνίας μεταξύ Ηνωμένων Πολιτειών, Κίνας και Ινδίας σχετικά με τις αγροτικές εισαγωγές. Η διαφωνία αφορούσε τον μηχανισμό της ρήτρας προστασίας για τις αγροτικές εισαγωγές, δηλαδή τον καθορισμό ενός κατωφλιού βάσει του οποίου οι χώρες-εισαγωγείς θα μπορούν να αυξήσουν τους δασμούς επί των αγαθών ώστε να αντισταθμίσουν μια απότομη αύξηση των εισαγωγής ή μια υπερβολική μείωση των τιμών. Η Ινδία και η Κίνα επιθυμούσαν το κατώφλι ενεργοποίησης του μηχανισμού προστασίας να είναι όσο το δυνατόν χαμηλότερο ώστε να προστατεύσουν τη γεωργία τους, ενώ οι Ηνωμένες Πολιτείες έκριναν ότι επρόκειτο για επικίνδυνο σύστημα που θα μπορούσε να μετατραπεί σε μέσο προστατευτισμού.

Υπήρχαν και άλλα σημεία απόκλισης πόνι συνέβαλαν στην αποτυχία των διαπραγματεύσεων. Συγκεκριμένα, η Κίνα δεν τήρησε τις δεσμεύσεις της, αρνούμενη να μειώσει τους δασμούς σε τρία καίρια γεωργικά προϊόντα (βαμβάκι, ρύζι και ζάχαρη) και να συμμετάσχει στις τομεακές συμφωνίες για μειώσεις των δασμών επί των βιομηχανικών προϊόντων. Αυτή η ριζική αλλαγή στάσης έθεσε μείζον πρόβλημα για τις αναπτυσσόμενες χώρες που εξαρτώνται από μικρό αριθμό προϊόντων εξαγωγής, όπως η Ταϊλάνδη (ρύζι), οι αφρικανικές χώρες και η Ινδία (βαμβάκι) και η Βραζιλία (ζάχαρη). Επιπλέον, υπήρχε το πρόβλημα με το βαμβάκι όπου έθεσε

αντιμέτωπες τις χώρες-παραγωγούς της Αφρικής και την Κίνα με τις ΗΠΑ, με τις πρώτες να ζητούν μείωση κατά 82 % των εσωτερικών ενισχύσεων στην παραγωγή στις ΗΠΑ.

Ένα άλλο σημείο διαφωνίας ήταν το πρόβλημα με τη μπανάνα όπου οι λατινοαμερικανικές χώρες-παραγωγοί κατηγόρησαν την ΕΕ ότι επέβαλε αποτρεπτικούς φόρους στις μπανάνες τους και τέλος η Νότια Αφρική, η Αργεντινή και η Κίνα συνέχισαν να αντιτίθενται στο άνοιγμα των αγορών τους σε βιομηχανικά προϊόντα.

Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι η αποτυχία του Γύρου της Ντόχα αποτυπώνει τη δυσκολία θέσπισης ενός ισχυρού πολυμερούς εμπορικού συστήματος που θα θεμελιώνεται σε κανόνες. Εν τω μεταξύ, υπάρχει ο κίνδυνος αυτή η αποτυχία να ευνοήσει τον πολλαπλασιασμό διμερών συμφωνιών, με τις φτωχότερες χώρες να κινδυνεύουν να ζημιωθούν από αυτές. (www.europarl.europa.eu)

4.2. Η ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ (WTO LAW)

Καταρχήν, συμμόρφωση συμβαίνει όταν η πραγματική συμπεριφορά για ένα συγκεκριμένο θέμα είναι σύμφωνη με τις καθορισμένες συμπεριφορές, ενώ η μη συμμόρφωση ή παραβίαση συμβαίνει όταν η πραγματική συμπεριφορά αποκλίνει σημαντικά από την προβλεπόμενη συμπεριφορά.

Η δέσμευση της ΕΕ στην προώθηση της πολυμερούς προσέγγισης θεωρείται ευρέως ως ένα από τα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά της ως διεθνής παράγοντας. Κεντρικό ρόλο σε αυτή τη δέσμευση της ΕΕ υπέρ της πολυμέρειας, είναι η δέσμευση της ΕΕ για το κράτος δικαίου η οποία θεωρείται ο πυρήνας της ευρωπαϊκής αξίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση στη διεθνή σκηνή προσπαθεί να αναπτύσσει σχέσεις και να δημιουργεί εταιρικές σχέσεις με τρίτες χώρες και διεθνείς, περιφερειακούς ή παγκόσμιους οργανισμούς που συμμερίζονται βασικές αρχές όπως τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, την οικουμενικότητα, το αδιαίρετο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών αρχών, τις αρχές της ισότητας, της αλληλεγγύης, του σεβασμού του χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και του διεθνούς δικαίου. Επιπλέον, προωθεί πολυμερίες λύσεις σε κοινά προβλήματα.

Για να εξετάσουμε εάν η ΕΕ ακολουθεί την αποτελεσματική πολυμέρεια (effective multilateralism), αρκεί να εξετάσουμε εάν υπακούει η ΕΕ στην νομοθεσία του

Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου. Η ΕΕ όπως και τα κράτη-μέλη του ΠΟΕ γενικά υπακούουν στους κανόνες του ΠΟΕ, αλλά υπάρχουν ορισμένα παραδείγματα που δείχνουν ότι κάποιες φορές δεν ακολουθούν και δεν υπακούουν στους νόμους του ΠΟΕ.

Έχουμε τρία παραδείγματα μη συμμόρφωσης της ΕΕ με αποφάσεις του ΠΟΕ και είναι τα εξής: Το καθεστώς συναλλαγών με τις μπανάνες όπου η ΕΕ αποφάσισε να αγνοήσει τις διεθνείς νόμιμες υποχρεώσεις, τα γενετικά τροποποιημένα προϊόντα (GMO) και η υπόθεση απαγόρευσης ορμονών στο βοδινό κρέας. Όλα τα ανωτέρω αποτελούν παραδείγματα αναποτελεσματικότητας των κανόνων του ΠΟΕ. (Alasdair R. Young 2011: 116-117). Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι η μη συμμόρφωση της ΕΕ με τη νομοθεσία του ΠΟΕ είναι η εξαίρεση του κανόνα και όχι ο κανόνας και αυτό γιατί η ΕΕ δημιούργησε κανόνες και νόμους κατά τέτοιον τρόπο ώστε να είναι ικανή να ζει με αυτούς.

Επομένως, η συντριπτική πλειοψηφία των μέτρων που υιοθετεί η ΕΕ συμμορφώνονται με τους κανόνες του ΠΟΕ (first order compliance) και η συμμόρφωση της ΕΕ με τους κανόνες του ΠΟΕ θεωρείται μια σχετικά «εύκολη υπόθεση» εξαιτίας των παρακάτω λόγων. Καταρχήν, ο ΠΟΕ θεωρείται ευρέως ως ένα από τα νομοποιημένα παραδείγματα διεθνούς συνεργασίας με ακριβείς και νόμιμες δεσμευτικές αρχές και με την προοπτική της επιβολής κυρώσεων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης. Οι ακριβείς κανόνες σε συνδυασμό με την δεσμευτική επιδίκαση και εφαρμογή αύξησαν αρκετά την πιθανότητα συμμόρφωσης και συνεπώς έκαναν πιο αποτελεσματική την συνεργασία. Επιπλέον, η ΕΕ θεωρείται ότι έχει συμβάλλει σημαντικά στη δημιουργία του ΠΟΕ και επομένως ο ΠΟΕ είναι ένα παράδειγμα αποτελεσματικής πολυμερούς προσέγγισης υπό την έννοια ότι η ΕΕ επηρεάζεται από την πολυμερή συνεργασία και τέλος η δέσμευση της ΕΕ για την αποτελεσματική πολυμερή προσέγγιση είναι μια εκδήλωση ισχυρής δέσμευσης για το κράτος δικαίου και στις πολυμερείς σχέσεις και το οποίο συνεπάγεται ένα υψηλό επίπεδο συμμόρφωσης από την Ευρωπαϊκή Ένωση. (Alasdair R. Young 2011: 116)

Τέλος, αξιοσημείωτο είναι ότι η ΕΕ που αποτέλεσε ένα σημαντικό παράγοντα στις διαπραγματεύσεις που πραγματοποιήθηκαν στον γύρο της Ουρουγουάης, ήταν ικανή να επηρεάσει και τη διαμόρφωση των νόμων του ΠΟΕ. Είναι γεγονός ότι η ΕΕ διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στο σχηματισμό των νόμων του ΠΟΕ και ο ΠΟΕ με τη σειρά του αφήνει ένα σημαντικό περιθώριο στην ΕΕ να δρα όπως επιθυμεί και συνεπώς οι κανόνες του ΠΟΕ να αντανακλούν τις υπάρχουσες πρακτικές της ΕΕ.

4.3. Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ (COMMISSION) ΣΤΙΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΟΕ.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία αποτελείται από 27 κράτη-μέλη, εκπροσωπείται στις διαπραγματεύσεις της στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η commission λειτουργεί με βάση την εξουσιοδότηση που έχει λάβει από τις κυβερνήσεις των 27 κρατών-μελών της ΕΕ και οι οποίες με τη σειρά τους δέχονται εσωτερικές πιέσεις από ομάδες συμφερόντων των κρατών-μελών με σκοπό την ικανοποίηση και προώθηση των δικών τους συμφερόντων στις διαπραγματεύσεις στον ΠΟΕ. Επομένως, η αλυσίδα εξουσιοδότησης (delegation chain) όταν η ΕΕ διαπραγματεύεται στον ΠΟΕ έχει ως εξής: Οι ομάδες συμφερόντων των κρατών-μελών ελέγχουν και εξουσιοδοτούν τις κυβερνήσεις των 27 κρατών-μελών, οι οποίες με τη σειρά τους ελέγχουν και εξουσιοδοτούν την επιτροπή 207 η οποία ελέγχει και εξουσιοδοτεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όπου κατά τις επιταγές του άρθρου 207 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ε.Ε., θεωρείται ο μοναδικός διαπραγματευτής στο πλαίσιο των ειδικών εντολών που της δίνει το Συμβούλιο Υπουργών μαζί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. (Bart Kerremans 2011: 139)

Συγκεκριμένα, το Συμβούλιο εξουσιοδοτεί την Επιτροπή να αρχίσει τις αναγκαίες διαπραγματεύσεις, επί της ουσίας εγκρίνοντας ή τροποποιώντας το σχέδιο διαπραγματεύσεων που υποβάλει η Επιτροπή. Πρόκειται για τις διαπραγματευτικές οδηγίες, εντός των οποίων θα πρέπει να κινηθεί η Επιτροπή κατά τη διάρκεια της διαπραγμάτευσης. Οι οδηγίες αυτές δίδουν στην Επιτροπή περιθώρια ευελιξίας, καθορίζοντας κυρίως γενικούς στόχους τους οποίους θα πρέπει να επιδιώξει και να εξασφαλίσει. Η Επιτροπή μπορεί να διαπραγματεύει τροποποίηση των δασμών και να συνάψει συμφωνίες για τους τελωνειακούς δασμούς και το εμπόριο. Σε κάθε περίπτωση, η Επιτροπή θα πρέπει να περιορισθεί εντός του καθορισθέντος διαπραγματευτικού πλαισίου και σε περίπτωση που χρειαστεί τροποποίηση της διαπραγματευτικής εντολής, τότε απαιτείται νέα απόφαση από το Συμβούλιο. Και επειδή το Συμβούλιο έχει τον τελευταίο λόγο για την σύναψη της Συμφωνίας, θα μπορούσε να γίνει αποδεκτό ότι η αποδοχή της τελικής συμφωνίας από το Συμβούλιο σημαίνει και αποδοχή ενδεχόμενης υπέρβασης της διαπραγματευτικής εντολής.

Παρατηρούμε ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεωρείται ο ολοκληρωτικός εκπρόσωπος (ultimate agent) καθώς είναι ο μοναδικός διαπραγματευτής της ΕΕ και δεν αποτελεί κάποια αρχή (principal) αφού δεν παραχωρεί καμία διαπραγματευτική εξουσία σε κάποιον άλλο. Συνεπώς, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπραγματεύεται μόνη της και τα

αποτελέσματα των διαπραγματεύσεων της θα πρέπει να είναι αποδεκτά από τις υπόλοιπες αρχές (principals). (Bart Kerremans 2011: 136)

Στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ανήκουν η χάραξη, η άσκηση εξωτερικής πολιτικής και η διαπραγμάτευση Συμφωνιών με τρίτες χώρες (ή περιφερειακούς οργανισμούς). Κατά τις διαπραγματεύσεις η Επιτροπή επικουρείτε από ad hoc Επιτροπή του Συμβουλίου και το Συμβούλιο συνάπτει τελικά τις Συμφωνίες, εγκρίνοντας συνήθως το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων που έχει ολοκληρώσει η Επιτροπή. (Τσέλιος 2006: 174-175)

Αξιοσημείωτο είναι ότι το άρθρο 207 προβλέπει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επικουρείται από μια Επιτροπή η οποία ονομάζεται «Επιτροπή 207» και συγκροτείται από Γενικούς Διευθυντές Εξωτερικού Εμπορίου των κρατών –μελών και συνέρχεται σε τακτικές μηνιαίες συνεδριάσεις. Η συμβουλευτική φύση της επιτροπής 207 είναι σαφής από την ίδια τη Συνθήκη της ΕΕ και επιπλέον το άρθρο 207 αποκλείει τον αποφασιστικό χαρακτήρα της Επιτροπής, δηλαδή δεν μπορεί να προβαίνει σε προτάσεις εμπορικής πολιτικής τις οποίες η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (commission) θα είναι υποχρεωμένη να εφαρμόσει. Στην πράξη ωστόσο, είναι συχνές οι συνεισφορές κρατών-μελών επί διαφόρων θεμάτων, οι οποίες εφόσον γίνουν αποδεκτές από την Επιτροπή μετατρέπονται στη συνέχεια σε κοινοτική πολιτική.

Σε κάθε περίπτωση η Επιτροπή 207, παρά τον πολιτικό χαρακτήρα των συμβουλών που δίδει, υπάγεται ουσιαστικά στον έλεγχο της Επιτροπής Μονίμων Αντιπροσώπων (COREPER II) και δεν μπορεί επομένως να παραπέμψει ζητήματα εμπορικής πολιτικής απευθείας στους Υπουργούς προς έγκριση. Διατηρείται έτσι ο πολιτικός χαρακτήρας της εμπορικής πολιτικής της ΕΕ, ο οποίος διαπιστώνεται και από το γεγονός ότι οι τελικές αποφάσεις για θέματα πολιτικής της ΕΕ λαμβάνονται από το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων και Εξωτερικών Σχέσεων της ΕΕ το οποίο αποτελείται από τους Υπουργούς Εξωτερικών των κρατών-μελών της ΕΕ. Ο ρόλος που ουσιαστικά αναλαμβάνει η Επιτροπή 207 είναι αυτός του εκπροσώπου ή του θεματοφύλακα του Συμβουλίου έναντι της Επιτροπής για την εμπορική πολιτική και ως συμβουλευτικό όργανο δεν προβαίνει σε ψηφοφορία . (Τσέλιος 2006: 179)

4.4. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ

Μέχρις ότου η συνθήκη της Λισσαβόνας τεθεί σε εφαρμογή στις 1 Δεκεμβρίου του 2009, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν συμμετείχε στη διαδικασία λήψης αποφάσεων

για θέματα εμπορικής πολιτικής, μια αρμοδιότητα που ανήκε αποκλειστικά στο Συμβούλιο Υπουργών. Όμως, με τη Συνθήκη της Λισσαβόνας ενισχύονται οι νομοθετικές καθώς και οι αρμοδιότητές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σε ό,τι αφορά την έγκριση διεθνών συμφωνιών.

Συγκεκριμένα, η συνθήκη της Λισσαβόνας αυξάνει τον αριθμό των τομέων στους οποίους το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συννομοθετεί (δηλ. θεσπίζει νόμους από κοινού και σε ισότιμη βάση) με το Συμβούλιο Υπουργών και η κατανομή αυτή της εξουσίας μεταξύ Κοινοβουλίου και Συμβουλίου Υπουργών είναι γνωστή ως συναπόφαση, η οποία θα γίνει η συνήθης νομοθετική διαδικασία. (www.europa.eu)

Η επέκταση της χρήσης της συναπόφασης θα ενισχύσει τη δημοκρατική νομιμότητα της ευρωπαϊκής νομοθεσίας σε ζητήματα εμπορικής πολιτικής και επομένως όλες οι εμπορικές συμφωνίες θα υπόκεινται πλέον στη σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Το ΕΚ θα τηρείται πλέον τακτικά ενήμερο σχετικά με την πρόοδο των διαπραγματεύσεων, κάτιον οποίο δεν προβλεπόταν στις προηγούμενες συνθήκες.

Το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο όταν διεξάγονται διαπραγματεύσεις συμφωνίας εμπορίου με τρίτη χώρα θα πρέπει να ενημερώνεται τόσο πριν από την έναρξη των διαπραγματεύσεων, όσο και κατά τη διάρκεια τους αλλά και για τη σύναψη της εμπορικής συμφωνίας. Τέλος, με τη Συνθήκη της Λισσαβόνας η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (commission) υποχρεούται να ενημερώνει και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την πορεία των διαπραγματεύσεων στον ΠΟΕ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Η ανάπτυξη του εμπορίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν πολύ σημαντική και καθοριστική για τη μετέπειτα λειτουργία της γιατί αποτέλεσε σημαντικό παράγοντα για τη διατήρηση σταθερών διεθνών σχέσεων με τις γειτονικές χώρες, καθώς επίσης και για την οικονομική της ανάπτυξη.

Τα κράτη μέλη δημιούργησαν στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας μια τελωνειακή ένωση η οποία προβλέπει κοινό καθεστώς εισαγωγής όσον αφορά τις εισαγωγές από τρίτες χώρες, με σκοπό την απαλλαγή των συναλλαγών από κάθε εμπόδιο και την ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου.

Για τη διευκόλυνση του παγκοσμίου εμπορίου δημιουργήθηκαν δομές όπως η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT) που παρείχε τη βάση για ένα ιδιαίτερα ανεπτυγμένο εμπορικό καθεστώς βασισμένο σε αρχές, πρότυπα, κανόνες και διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Από την 1 Ιανουαρίου 1995 και έπειτα, ο βασικός οργανισμός για το εμπόριο είναι ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ), που σκοπό έχει τη διευκόλυνση τόσο των παραγωγών αγαθών και υπηρεσιών όσο και των εξαγωγέων και εισαγωγέων. Η Έδρα του Οργανισμού βρίσκεται στην Γενεύη της Ελβετίας και σήμερα αριθμεί 153 κράτη - μέλη.

Τα μέλη του ΠΟΕ έθεσαν ορισμένους στόχους όπως η άνοδος του βιοτικού επιπέδου των κρατών-μελών, η αύξηση της παραγωγής και του εμπορίου εμπορευμάτων και υπηρεσιών, την αειφόρο ανάπτυξη και προστασία του περιβάλλοντος, τομείς οι οποίοι είναι πολύ σημαντικοί για όλες τις χώρες. Επίσης, έθεσαν ως στόχο να συνειδητοποιήσουν τις πραγματικές ανάγκες και την οικονομική κατάσταση των αναπτυσσομένων χωρών ώστε να μπορέσουν τις βοηθήσουν αποτελεσματικά.

Για αυτό το λόγο οι διαπραγματεύσεις που έλαβαν μέρος στον ΠΟΕ στόχο είχαν να διευρύνουν τα θέματα με τα οποία ασχολείται ο ΠΟΕ και συνδέονται με το εμπόριο και επίσης να ενισχυθούν οι κανόνες του ΠΟΕ ώστε από το πολυμερές εμπόριο όλα τα κράτη και ιδίως τα αναπτυσσόμενα να έχουν ίσες ευκαιρίες να επωφεληθούν.

Η εμπορική πολιτική της ΕΕ στον ΠΟΕ αρχίζει πλέον να λαμβάνει διαφορετική μορφή, πλησιάζοντας όλο και περισσότερο την ανάπτυξη και συγκεκριμένα στην εμπορική πολιτική της ΕΕ στον ΠΟΕ έναντι των αναπτυσσομένων χωρών, αρχίζουν

να εισάγονται νέες αρχές πολιτικής όπως το μη αμοιβαίο άνοιγμα αγορών με τις αναπτυσσόμενες χώρες, ή η κατά περίπτωση αντιμετώπιση τους.

Είναι γεγονός ότι ο ΠΟΕ συντελεί στην παγκοσμιοποίηση των αγορών το οποίο αποτελεί σημαντικό όφελος για τους παραγωγούς και τους καταναλωτές, καθώς και νέες αγορές ανοίγονται για τα προϊόντα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι καταναλωτές έχουν πρόσβαση σε ένα πιο ευρύ φάσμα αγαθών και υπηρεσιών και δύναται να επιλέξουν τα καλύτερα δυνατά προϊόντα με βάση τις ανάγκες και τις προτιμήσεις τους. Η παγκοσμιοποίηση επιτρέπει στις χώρες να χρησιμοποιούν τους πόρους τους πιο αποτελεσματικά και αποδοτικά και οδηγεί στην εισαγωγή νέων τεχνολογιών, δημιουργεί νέες βιομηχανίες και προωθεί την ταχύτερη οικονομική ανάπτυξη.

Αξιοσημείωτο επίσης είναι ότι η ΕΕ διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στο σχηματισμό των νόμων του ΠΟΕ και αυτό γιατί ο ΠΟΕ αφήνει ένα σημαντικό περιθώριο στην ΕΕ να δρα όπως επιθυμεί, με αποτέλεσμα οι κανόνες του ΠΟΕ να αντανακλούν τις υπάρχουσες πρακτικές της ΕΕ.

Όσον αφορά τη συμμόρφωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη νομοθεσία του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου διαπιστώνουμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία των μέτρων που υιοθετεί η ΕΕ συμμορφώνονται με τους κανόνες του ΠΟΕ. Η συμμόρφωση της ΕΕ με τους κανόνες του ΠΟΕ θεωρείται εύκολη υπόθεση λόγω του ότι αποτελεί ο ΠΟΕ παράδειγμα διεθνούς συνεργασίας με συγκεκριμένες και νόμιμες δεσμευτικές αρχές και με την προοπτική της επιβολής κυρώσεων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης. Επιπροσθέτως, η δέσμευση της ΕΕ για την αποτελεσματική πολυμερή προσέγγιση (effective multiraterism) είναι μια εκδήλωση ισχυρής δέσμευσης για το κράτος δικαίου και στις πολυμερείς σχέσεις, το οποίο συνεπάγεται ένα υψηλό επίπεδο συμμόρφωσης από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Συνεπώς, η ΕΕ ακολουθεί τη νομοθεσία και τους νόμους του ΠΟΕ καθώς είναι μέλος ενός οργανωμένου εμπορικού συστήματος και όταν τα συμφέροντα της εξυπηρετούνται, ενώ εν αντιθέσει όταν τα συμφέροντα της δεν εξυπηρετούνται τότε δεν συμμορφώνεται με τους κανόνες του ΠΟΕ. Για αυτό το λόγο έχουμε τις τρεις περιπτώσεις (υπόθεση με τις μπανάνες, τα γενετικά τροποποιημένα προϊόντα και την υπόθεση απαγόρευσης ορμονών στο βοδινό κρέας) όπου η ΕΕ δεν ακολούθησε τη νομοθεσία του ΠΟΕ και τα οποία αποτελούν παραδείγματα αναποτελεσματικότητας του ΠΟΕ.

Τέλος, χαρακτηριστικό είναι ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση διαπραγματεύεται στη διεθνή σκηνή με μία και μοναδική φωνή με τους εμπορικούς εταίρους της, το οποίο την καθιστά πιο ικανή και αποτελεσματική. Το άρθρο 207 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναθέτει το ρόλο του μοναδικού διαπραγματευτή στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (η οποία απαρτίζεται από έναν εκπρόσωπο κάθε κράτους-μέλους) στο πλαίσιο των ειδικών εντολών που της δίνει το Συμβούλιο Υπουργών μαζί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Συνεπώς, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (commission) εκπροσωπεί την Ευρωπαϊκή Ένωση στις διαπραγματεύσεις της στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου και συγκεκριμένα το Συμβούλιο εξουσιοδοτεί την Επιτροπή να αρχίσει τις αναγκαίες διαπραγματεύσεις, και οφείλει να περιορισθεί εντός του καθορισθέντος διαπραγματευτικού πλαισίου και σε περίπτωση που χρειαστεί τροποποίηση της διαπραγματευτικής εντολής, τότε απαιτείται νέα απόφαση από το Συμβούλιο.

Για αυτό το λόγο όταν πρόκειται να συναφθεί μια εμπορική συμφωνία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπραγματεύεται στο όνομα και των 27 κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε περίπτωση δύσκολων ή σημαντικών διαπραγματεύσεων, η Επιτροπή μπορεί να απευθυνθεί στο Συμβούλιο για να ζητήσει διευκρινίσεις σχετικά με το διαπραγματευτικό πλαίσιο το οποίο θα ακολουθηθεί. Από την επικύρωση της συνθήκης της Λισσαβόνας και έπειτα η Επιτροπή οφείλει να ενημερώνει τακτικά και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο του οποίου ο ρόλος ενισχύεται.

Επιπροσθέτως, παρατηρούμε ότι η ΕΕ εκπροσωπείται στον ΠΟΕ από την Commission η οποία αποτελεί υπερεθνικό όργανο και συνεπώς τα υπερεθνικά όργανα υπερισχύουν έναντι των κυβερνητικών οργάνων όταν η ΕΕ εκπροσωπείται σε διάφορους διεθνείς οργανισμούς και δραστηριοποιείται στη διεθνή σκηνή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ:

Τσέλιος 2006, «Η Εμπορική Πολιτική στις εξωτερικές σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου», υπό Ξενάκη, Δ.Κ., Τσινισιζέλης, Μιχάλης Ι., Ελληνική Πανεπιστημιακή Ένωση Ευρωπαϊκών Σπουδών (ΕΠΕΕΣ), *Παγκόσμια Ευρώπη?: Οι διεθνείς διαστάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Αθήνα: Ι.Σιδέρης.

Cohn 2009, *Διεθνής Πολιτική Οικονομία: Θεωρία και πράξη*, Αθήνα: Gutenberg.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ:

Bache and George 2006, *Politics in the European Union*, Oxford: University press.

Nugent 2010, *The government and Politics of the European Union*, 7th edn, Basingstoke, Palgrave.

Kerremans 2011, «The European commission in the WTOs DDA negotiations», Blavoukos, S. and D. Bourantonis (eds) (2011), *The EU presence in international organizations*, London: Routledge.

Young 2011, «Effective multiraterism on trial», Blavoukos, S. and D. Bourantonis (eds) (2011), *The EU presence in international organizations*, London: Routledge.

ΠΗΓΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ (INTERNET):

- | | |
|------------------------|---|
| www.europa.eu | Επίσημο site της Ευρωπαϊκής Ένωσης |
| www.europarl.europa.eu | Επίσημο site του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου |
| www.wto.org | Επίσημο site του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου |

